

Program Funkcjonalno-Użytkowy

REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA
PODKARPACKIEGO NA LATA 2014 – 2020
OŚ PRIORYTETOWA 3 – CZYSTA ENERGIA
DZIAŁANIE 3.1. – ROZWÓJ OZE

„INSTALACJA ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII – FOTOWOLTAIKA
I POWIETRZNE POMPY CIEPŁA NA BUDYNKACH WIELORODZINNYCH
I BUDYNKACH UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ”

CZĘŚĆ DOTYCZĄCA:

[POLSKIEGO STOWARZYSZENIA NA RZECZ OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI INTELEKTUALNĄ
WARSZTATY TERAPII ZAJĘCIOWEJ W JAŚLE UL. FLORIAŃSKA 170](#)

Marek Pęk

Krosno 2017 (aneks 10/2017)

ZAMAWIAJĄCY: **POLSKIE STOWARZYSZENIE NA RZECZ OSÓB
Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ INTELKTUALNĄ**

Koło w Jaśle

38 – 200 Jasło ul. Floriańska 170

NIP 6851556580 REGON 360286523

e-mail: wzt-jaslo@o2.pl ; wzt.jaslo@posuu.org.pl

Tel. 14 448 23 40

Fax.14 448 23 40

Miejsce inwestycji:

- Warsztat Terapii Zajęciowej, 38-200 Jasło ul. Floriańska 170 nr działki 52/2

Kody według Wspólnego Słownika Zamówień CPV:

1. PROJEKTOWANIE I NADZÓR BUDOWLANY:

71320000 - 7 Usługi inżynierskie w zakresie projektowania

71321200 - 6 Usługi projektowania systemów grzewczych

71322000 - 1 Usługi inżynierii projektowej w zakresie inżynierii lądowej i wodnej

71321000 - 9 Usługi projektowania systemów zasilania energią elektryczną

74231540 - 4 Usługi nadzoru budowlanego

2. INSTALACJE FOTOWOLTAICZNE – ENERGIA SŁONECZNA

40400000 - 6 Energia słoneczna

09332000 - 5 Instalacje słoneczne

40410000 - 9 Baterie słoneczne

09331200 - 0 Słoneczne moduły fotoelektryczne

45261215 - 4 Pokrywanie dachów panelami ogniw słonecznych

45260000 - 7 Roboty w zakresie wykonywania pokryć i konstrukcji dachowych

45300000 - 3 Roboty instalacyjne elektryczne

45311000 - 0 Roboty w zakresie okablowania oraz instalacji elektrycznych

AUTOR OPRACOWANIA: **mgr Marek Pęk**

EKOSFERA Energia Odnawialna Spółka z o.o.

38-400 Krosno ul. Czajkowskiego 48

Zespół konsultacyjny:

1. mgr inż. Marian Hołowicki - branża elektryczna
2. mgr inż. Krystyna Barud - branża sanitarna
3. Wiesław Barud - branża konstrukcyjna

Spis treści – zawartość opracowania:

1. CZĘŚĆ OPISOWA

1.1. SŁOWNIK UŻYTYCH POJĘĆ	6
1.2. PODSTAWA I ZAKRES OPRACOWANIA	7
1.3. CELE I GŁÓWNE ZAŁOŻENIA ZADANIA INWESTYCYJNEGO	8
1.3.1. Zakres zadania inwestycyjnego	8
1.4. OPIS OGÓLNY PRZEDMIOTU ZAMÓWIENIA	9
1.5. OGÓLNE WYMAGANIA ZAMAWIAJĄCEGO DOTYCZĄCE PRZEDMIOTU ZAMÓWIENIA	10
1.5.1. Wykonanie niezbędnych inwentaryzacji i ekspertyz	10
1.5.2. Uzyskanie niezbędnych uzgodnień i pozwoleń	11
1.5.3. Wymagania stawiane materiałom i urządzeniom	11
1.5.4. Wymagania dotyczące sprzętu	11
1.5.5. Wymagania dotyczące środków transportu	12
1.5.6. Wymagania dotyczące wykonania robót	12
1.5.7. Wymagania dotyczące warunków wykonania i odbioru robót budowlanych	12
1.6. WPŁYW INWESTYCJI NA ŚRODOWISKO NATURALNE	12
1.7. UWARUNKOWANIA FORMALNO – PRAWNE	13
1.7.1. Prawo do dysponowania nieruchomościami na cele budowlane	15
1.7.2. Uwarunkowania prawne wynikające z ustawy o odnawialnych źródłach energii	15
1.7.3. Uwarunkowania z zakresu prawa budowlanego i planistyczno – przestrzenne	16
1.7.4. Uwarunkowania lokalizacyjne	16
1.7.5. Uwarunkowania geograficzno-klimatyczne	16
1.8. OGÓLNE WŁAŚCIWOŚCI FUNKCJONALNO – UŻYTKOWE	19
1.8.1. Instalacje fotowoltaiczne do produkcji energii elektrycznej na potrzeby własne	19
1.9. PLANOWANE EFEKTY ZWIĄZANE Z REALIZACJĄ PROJEKTU	20
1.9.1. Efekt rzeczowy	20
1.9.2. Efekt ekologiczny	21
1.9.3. Efekt edukacyjny	22
1.9.4. Zwiększenie produkcji energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii	22
2. SZCZEGÓŁOWE WYMAGANIA ZAMAWIAJĄCEGO DOTYCZĄCE WŁAŚCIWOŚCI FUNKCJONALNO – UŻYTKOWYCH PRZEDMIOTU ZAMÓWIENIA	22
2.1. Technologia mikroinstalacji fotowoltaicznych do produkcji energii elektrycznej na potrzeby budynków użyteczności publicznej	22
2.1.1. Stan istniejący i planowany zakres projektu dla każdego obiektu	22
2.1.2. Technologia instalacji paneli fotowoltaicznych wymagania dodatkowe	27
2.1.3. Ogólne wymagania dotyczące robót instalacje fotowoltaiczne	27
2.1.4. Materiały	27
2.1.5. Odbiór materiałów na budowie	27
2.1.6. Składanie materiałów na budowie	28
2.1.7. Moduły fotowoltaiczne	28
2.1.8. Inwertery	31

2.1.9. Kable, przewody, osprzęt łączeniowy	31
2.1.10. Urządzenia ochronne, rozdzielcze i sterownicze	32
2.1.11. Urządzenia pomiarowe	32
2.1.12. Konstrukcja nośna	33
2.1.13. Opomiarowanie wyprodukowanej energii elektrycznej	34
3. OPIS WYMAGAŃ ZAMAWIAJĄCEGO W STOSUNKU DO PRZEDMIOTU ZAMÓWIENIA	34
3.1. Wymagania ogólne	34
3.2. Kryteria wykonawcze	36
3.3. Elementy konstrukcyjne i technologiczne	36
3.4. Wykończenie	37
3.5. Zagospodarowanie terenu	37
4. OGÓLNE WARUNKI WYKONANIA ROBÓT	37
4.1. Ogólne zasady wykonania robót	38
4.2. Organizacja robót budowlanych	38
4.3. Zabezpieczenie interesów osób trzecich	39
4.4. Ochrona środowiska	39
4.5. Warunki bezpieczeństwa i higieny pracy	40
4.6. Zaplecze budowy dla potrzeb Wykonawcy	41
4.7. Dane dotyczące placu budowy	41
4.8. Inwentaryzacja stanu przed rozpoczęciem robót	42
4.9. Zabezpieczenie przed uszkodzeniami	42
4.10. Porządek na placu budowy	42
4.11. Końcowe uporządkowanie terenu	43
4.12. Istniejące uzbrojenie terenu	43
5. DOKUMENTY BUDOWY	44
5.1. Dziennik budowy	44
5.2. Pozostałe dokumenty budowy	44
5.3. Przechowywanie dokumentów budowy	45
6. ODBIORY ROBÓT – RODZAJE ODBIORU ROBÓT	45
6.1. Rodzaje odbioru robót	45
6.2. Odbiór częściowy	45
6.3. Odbiór ostateczny końcowy	45
6.4. Odbiór pogwarancyjny	47
7. SZCZEGÓŁOWE WYMAGANIA W ZAKRESIE PRZESZKOLENIA UŻYTKOWNIKÓW INSTALACJI	47
8. CZĘŚĆ INFORMACYJNA	48
8.1. Przepisy prawne	48
8.2. Obowiązujące normy polskie, dyrektywy UE i inne dokumenty normatywne	49

1. CZĘŚĆ OPISOWA

1.1. SŁOWNIK UŻYTYCH POJĘĆ

Zamawiający – POLSKIE STOWARZYSZENIE NA RZECZ OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ INTELEKTUALNĄ Koło w Jaśle, 38-200 Jasło ul. Floriańska 170

Podmiot inwestycji – Warsztat Terapii Zajęciowej w Jaśle ul. Floriańska 170. Jest to budynek użyteczności publicznej, na którym planowane jest wykonanie mikroinstalacji fotowoltaicznej wykorzystującej odnawialne źródła energii.

Wykonawca – osoba fizyczna lub podmiot posiadający osobowość prawną, wyłoniony w wyniku postępowania o udzielenie zamówienia publicznego do realizacji zadania inwestycyjnego realizowanego w formule zaprojektuj i wybuduj, zgodnie ze specyfikacją istotnych warunków zamówienia. W początkowej fazie zamówienia wykonawca realizuje prace projektowe, następnie zajmuje się ich wdrożeniem, wykonaniem, a także dostarczeniem, montażem i uruchomieniem instalacji na warunkach umowy zawartej pomiędzy Wykonawcą i Zamawiającym.

Inspektor nadzoru – osoba fizyczna lub prawna upoważniona przez Zamawiającego do kontroli i odbierania dokumentacji oraz robót budowlanych w zakresie wskazanym przez Zamawiającego.

Program Funkcjonalno-Użytkowy (PFU) – opracowanie opisujące zamówienie, którego przedmiotem jest zaprojektowanie i wykonanie robót budowlanych. Zostają w nim opisane wymagania i oczekiwania zamawiającego dotyczące zadania inwestycyjnego w zakresie zaprojektowania i wykonania instalacji, minimalne wymagania techniczne dla urządzeń i instalacji, wymagania techniczne, ekonomiczne, materiałowe, funkcjonalne i architektoniczne. PFU stanowi podstawę do przygotowania oferty cenowej dla wykonania zadania, oszacowania ryczałtowych kosztów wykonania inwestycji oraz wyceny i wykonania prac projektowych.

Odnawialne Źródła Energii (OZE) – źródła wykorzystujące w procesie przetwarzania promieniowania słonecznego, energię pochodzącą z biomasy, energię wiatru, energię geotermalną, energię cieków wodnych, fal i prądów morskich, spadku rzek oraz energię pozyskiwaną z biogazu wysypiskowego i powstałego w procesach odprowadzania i oczyszczania ścieków albo rozkładu składowych cząstek roślinnych i zwierzęcych. Zasób energii odnawialnej jest niewyczerpalny i odnawia się w krótkim czasie.

Instalacje fotowoltaiczne (instalacje PV) – zespół urządzeń służący do zamiany energii słonecznej na energię elektryczną, składający się z polikrystalicznych modułów fotowoltaicznych (paneli fotowoltaicznych), inwertera, rozdzielnic elektrycznej, urządzeń zabezpieczających po stronie niskonapięciowej i wysokonapięciowej oraz licznika energii elektrycznej umożliwiającego monitorowanie ilości wyprodukowanej energii elektrycznej. Wszystkie instalacje wykonane w ramach zadania inwestycyjnego, będą współpracowały z siecią elektroenergetyczną, służącą jako okresowy magazyn nadwyżek energii elektrycznej wyprodukowanej w instalacji fotowoltaicznej. Nadwyżki energii elektrycznej będą gromadzone w sieci w celu jej zbilansowania, z okresami, kiedy produktywność energii z instalacji fotowoltaicznej będzie niższa niż potrzeby instalacji domowej.

1.2. PODSTAWA I ZAKRES OPRACOWANIA

Podstawą wykonania PFU (programu funkcjonalno-użytkowego) jest umowa zawarta pomiędzy Zamawiającym a Wykonawcą, określająca szczegółowy zakres opracowania oraz Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020, z dnia 30 sierpnia 2016 roku z dalszymi aktualizacjami. PFU ponadto uwzględnia zapisy zawarte w krajowych, regionalnych i lokalnych dokumentach dotyczące zastosowania odnawialnych źródeł energii. Głównymi dokumentami o zasięgu krajowym są: Polityka Energetyczna Państwa do roku 2030, Krajowy Plan Działań w zakresie energii ze źródeł odnawialnych do roku 2020, Narodowy Program Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej. Podstawowymi dokumentami o znaczeniu regionalnym i lokalnym są: Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla obszaru Miasta Jasła, Wojewódzki Plan Ochrony Powietrza województwa Podkarpackiego oraz Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego do roku 2020.

Program funkcjonalno-użytkowy opracowany został zgodnie z Rozporządzeniem Ministerstwa Infrastruktury z dnia 02.09.2004 w sprawie szczegółowego zakresu i formy dokumentacji projektowej, specyfikacji technicznych warunków wykonania i odbioru robót budowlanych oraz programu funkcjonalno-użytkowego (jednolity tekst z dnia 24 września 2013 roku)

Bazą wyjściową dla opracowania PFU było przeprowadzenie weryfikacji technicznych możliwości wykonania instalacji na budynku Warsztatów Terapii Zajęciowej zgłoszonym do projektu przez Stowarzyszenie.

1.3. CELE I GŁÓWNE ZAŁOŻENIA ZADANIA INWESTYCYJNEGO

Zadanie realizowane będzie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020, Oś priorytetowa III – Czysta energia, Działanie 3.1 – Rozwój OZE.

Głównym celem projektu jest zwiększenie poziomu produkcji energii z odnawialnych źródeł energii w generacji rozproszonej, poprzez wykorzystywanie w budynku Warsztatu Terapii Zajęciowej dla osób z niepełnosprawnością intelektualną (budynek użyteczności publicznej), urzędzeń wykorzystujących energię słoneczną instalacji fotowoltaicznych do produkcji energii elektrycznej (mikroelektrownie słoneczne)

Energia elektryczna produkowana w instalacjach wykonanych w ramach zadania inwestycyjnego będzie wykorzystywana na potrzeby własne budynków użyteczności publicznej. Okresowe nadwyżki energii elektrycznej gromadzone będą w sieci elektroenergetycznej w celu jej zbilansowania z okresami, w których produktywność instalacji będzie niższa niż zapotrzebowanie gospodarstwa domowego. Rezultatem realizacji zadania inwestycyjnego będzie zwiększenie produkcji energii elektrycznej pochodzącej z instalacji fotowoltaicznych,

Ponadto efektem realizacji zadania będzie redukcja emisji gazów cieplarniach ograniczenie emisji CO₂ (dwutlenku węgla)

Wykonanie całości zadania inwestycyjnego nie może przekroczyć łącznych dopuszczalnych mocy dla poszczególnych rodzajów energii odnawialnej opisanych w Szczegółowym Opisie Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020.

1.3.1. Zakres zadania inwestycyjnego

Warsztat Terapii Zajęciowej ma swoją siedzibę na terenie Miasta Jasła. Tym samym uczestniczy w realizacji Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Jasła. Z uwagi na znaczne przekroczenia emisji pyłów i zanieczyszczenia powietrza Gmina Miejska Jasło musi dbać o zmniejszanie emisji dwutlenku węgla i pyłów. Gmina podejmuje szereg działań zmierzających do poprawy jakości powietrza, a w szczególności redukcji dwutlenku węgla. W planie gospodarki niskoemisyjnej zostały opisane zadania, które gmina realizuje w tym zakresie. Między innymi w ramach projektu zostaną zainstalowane na budynkach użyteczności publicznej instalacje fotowoltaiczne korzystające z odnawialnych źródeł

energii w postaci energii słonecznej. Instalacje korzystające z energii słonecznej nie generują żadnych substancji szkodliwych dla środowiska ani pyłów.

1.4. OPIS OGÓLNY PRZEDMIOTU ZAMÓWIENIA

Przedmiotem zamówienia jest zaprojektowanie i wybudowanie instalacji fotowoltaicznej, wykorzystującej odnawialne źródła energii – energię słoneczną. Instalacja zostanie wybudowana na budynku użyteczności publicznej służącym osobom niepełnosprawnym jako ich miejsce dziennego pobytu w ramach Warsztatów Terapii Zajęciowej. W ramach realizacji zadania realizowanego w ramach partnerstwa zawartego dla realizacji niniejszego zadania. W skład partnerstwa wchodzi:

- a) Spółdzielnia Mieszkaniowa Lokatorsko-Własnościowa „PAX-NAFTOBUDOWA” z siedzibą 38-200 Jasło ul. Kochanowskiego 6, która w ramach projektu będzie realizowała instalacje fotowoltaiczne o łącznej mocy 66 kW, oraz instalację powietrznych pomp ciepła o łącznej mocy 39 kW, służących do wspomaganie produkcji ciepłej wody użytkowej na potrzeby mieszkańców wielorodzinnego budynku mieszkalnego. Pomy ciepła będą korzystały z energii elektrycznej wyprodukowanej w instalacjach fotowoltaicznych planowanych do wykonania w ramach niniejszego projektu.
- b) Stanisław Hajkuś Firma „TUBUS” z siedzibą w Czeluśnicy 176 Gmina Tarnowiec, która w ramach projektu będzie realizowała montaż dwóch instalacji fotowoltaicznych na budynkach produkcyjnych w miejscowości: Czeluśnica – instalacja o mocy 39,875 kW, Tarnowiec – instalacja o mocy 39,875 kW. Łączna moc instalacji planowanych do zamontowania w firmie „TUBUS” wynosi 79,75kW. Instalacje będą produkowały energię elektryczną na potrzeby własne Firmy „TUBUS”

STOWARZYSZENIE NA RZECZ OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ UMYSŁOWĄ - wykona w ramach niniejszego projektu instalację fotowoltaiczną o mocy 13,475 kW. Instalacja zostanie wykonana z 49 paneli fotowoltaicznych polikrystalicznych o mocy 275 W. Przewiduje się montaż instalacji na stropodachu budynku Warsztatu Terapii Zajęciowej, który jest pokryty papą. Stan techniczny dachu pozwala na wykonanie instalacji. Instalacja będzie montowana na atestowanej konstrukcji systemowej przeznaczonej do dachu płaskiego w systemie nieinwazyjnym.

1.5. OGÓLNE WYMAGANIA ZAMAWIAJĄCEGO DOTYCZĄCE PRZEDMIOTU ZAMÓWIENIA

1.5.1. Wykonanie niezbędnych inwentaryzacji i ekspertyz

W celu sporządzenia wymaganej prawem dokumentacji projektowej instalacji, które zaplanowane są do wykonania zadania, należy wykonać wszelkie niezbędne i wymagane inwentaryzacje, ekspertyzy oraz uzgodnienia z urzędami, instytucjami i zakładem energetycznym.

Wymagania formalne:

- Inwentaryzacje, ekspertyzy lub orzeczenia techniczne, które będą miały na celu sprawdzenie wszelkich istotnych elementów konstrukcyjnych na dodatkowe obciążenia, które zostaną wywołane przez dobudowanie instalacji fotowoltaicznej lub kolektorów słonecznych na dachach budynku winny być wykonane przez osoby posiadające uprawnienia budowlane
- Indywidualny projekt wykonawczy, instalacji należy wykonać w oparciu o aktualnie obowiązujące polskie i europejskie normy oraz w oparciu o Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 roku w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki oraz ich usytuowanie (Dz.U. 2002 r. nr 75, poz.690 z późn. zm.)
- Wstępne koncepcje i rozwiązania projektowe muszą być uzgodnione z Zamawiającym oraz zatwierdzone przed ich ostateczną realizacją przez Inspektora Nadzoru.
- Wszelkie uzgodnienia projektowe winny mieć formę pisemną (protokół uzgodnień) pod rygorem nieważności.
- Projekt powinien być wykonany w dwóch egzemplarzach w formie papierowej oraz utrwalony na nośniku elektronicznym i przekazany zamawiającemu wraz z dokumentacją powykonawczą inwestycji.
- Wykonawca projektu wykonawczego przenosi prawa autorskie na Zamawiającego na warunkach opisanych w umowie.

Projekt indywidualny wykonawczy zostanie opracowany przez osoby uprawnione, posiadające uprawnienia do projektowania oraz udokumentowane doświadczenie w zakresie wykonywania projektów przewidzianych do wykonania w niniejszym zadaniu. Za

osoby uprawnione, uważa się osoby posiadające uprawnienia budowlane do projektowania bez ograniczeń i w specjalnościach:

- Konstrukcyjno-budowlanej
- Instalacyjnej w zakresie sieci, instalacji i urządzeń elektrycznych i elektroenergetycznych

Projekt powinien uwzględniać wykonanie zaplanowanych instalacji na czynnych obiektach bez przerw w ich funkcjonowaniu. Wyłączenia energii elektrycznej powinny być uzgodnione z użytkownikami obiektu.

1.5.2. Uzyskanie niezbędnych uzgodnień i pozwoleń

Wykonawca przygotowujący i wykonujący projekty, zobowiązany jest uzyskać wszelkie zgody i pozwolenia wymagane prawem dla realizacji zadania. Wykonawca uzyskując zgody i pozwolenia będzie działał na podstawie pełnomocnictwa udzielonego przez zamawiającego będącego załącznikiem do umowy.

1.5.3. Wymagania stawiane materiałom i urządzeniom

Wszelkie materiały, wyroby i urządzenia przeznaczone do wykonania zadania w ramach prowadzonej inwestycji muszą być fabrycznie nowe, w możliwie najwyższej klasie jakości, wolne od wad fabrycznych, posiadające aktualne wymagane atesty, certyfikaty i deklaracje zgodności. Muszą być objęte gwarancją fabryczną producenta. Dokumenty potwierdzające właściwości techniczne urządzeń i materiałów, atesty, deklaracje zgodności, certyfikaty – Wykonawca zobowiązany jest złożyć z ofertą cenową do oferty przetargowej, w celu oceny czy materiały spełniają minimalne wymagania techniczne opisane w PFU i specyfikacji istotnych warunków zamówienia.

1.5.4. Wymagania dotyczące sprzętu

Wykonawca zobowiązany jest do używania jedynie takiego sprzętu, który nie spowoduje niekorzystnego wpływu na jakość wykonywanych robót. Sprzęt będący własnością wykonawcy lub wynajęty do wykonania określonych robót musi być sprawny technicznie i musi posiadać stosowne przeglądy i badania techniczne, jeżeli są wymagane. Powinien być utrzymywany w dobrym stanie technicznym i gotowości do pracy. W przypadku rusztowań powinny one posiadać wymagane dopuszczenia. Wznoszenie i rozbieranie rusztowań musi

być powierzone osobom posiadającym uprawnienia i doświadczenie. Przy wymienionych pracach należy zachować szczególną dbałość o przestrzeganie przepisów BHP.

1.5.5. Wymagania dotyczące środków transportu

Wykonawca zobowiązany jest do stosowania takich środków transportu, które nie wpłyną niekorzystnie na jakość wykonywanych robót i właściwości transportowanych materiałów. Materiały i sprzęt mogą być przewożone dowolnymi środkami transportu w sposób zabezpieczający je przed uszkodzeniem.

1.5.6. Wymagania dotyczące wykonania robót

Wykonawca odpowiedzialny jest za prowadzenie robót zgodnie z umową, za jakość zastosowanych materiałów i wykonywanych robót, za ich zgodność z dokumentacją projektową, programem funkcjonalno-użytkowym, harmonogramem robót oraz poleceniami inspektora nadzoru.

Następstwa jakiegokolwiek błędu w pracach, spowodowanego przez Wykonawcę, zostaną przez niego usunięte i poprawione na własny koszt bez dodatkowego wynagrodzenia. Polecenia inspektora nadzoru będą wykonywane w czasie przez niego wyznaczonym, po ich otrzymaniu przez wykonawcę, pod groźbą zatrzymania robót.

1.5.7. Wymagania dotyczące warunków wykonania i odbioru robót budowlanych

W trakcie wykonywania prac należy przestrzegać przepisów BHP i odpowiednio zabezpieczyć wykonywanie prac. Wszelkie roboty budowlane i instalacyjne należy wykonywać zgodnie z dokumentacją oraz warunkami technicznymi wykonania i odbioru robót budowlanych.

1.6. WPŁYW INWESTYCJI NA ŚRODOWISKO NATURALNE

Przedmiotowa inwestycja nie jest wymieniona w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 roku w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. Nr 213, poz. 1397 z późn. zm.). Z obowiązujących wytycznych Ministra Rozwoju Regionalnego wynika ponadto, że inwestycja nie wymaga sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko. Wszystkie urządzenia i instalacje montowane w ramach niniejszego zadania będą posiadały wymagane atesty, certyfikaty wydane przez uprawnione jednostki certyfikujące, aprobaty techniczne oraz deklaracje zgodności z

obowiązującymi normami a także będą dopuszczone do obrotu i stosowania w budownictwie. Wykonanie montażu instalacji fotowoltaicznych i kolektorów słonecznych na dachach budynków, będą się odbywały w obrębie budynku i jego najbliższego otoczenia w granicach działek będących własnością Zamawiającego. Zatem zasięg oddziaływania tego przedsięwzięcia nie wykroczy poza granice budynku i posesji będących własnością Zamawiającego. Stąd oddziaływanie na środowisko ograniczy się do wpływu na ludzi, którzy będą przebywać w budynkach i na posesjach, gdzie prowadzone będą prace budowlano – instalacyjne. Niekorzystne oddziaływanie na ludzi może polegać na czasowym obniżeniu komfortu pracy, wskutek hałasu i zapylenia wywołanego przez pracę urządzeń mechanicznych (np. wiercenie otworów w ścianach i stropach). To oddziaływanie będzie krótkotrwałe i ustąpi z chwilą zakończenia prac budowlano-montażowych. W związku z tym nie przewiduje się zastosowania specjalnych przedsięwzięć chroniących środowisko.

Na etapie eksploatacyjnym będziemy mieli do czynienia z pozytywnym oddziaływaniem na środowisko poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery (ograniczenie niskiej emisji) i redukcję emisji CO₂. Ponadto zmniejszy się zapotrzebowanie na energię pierwotną. Energia elektryczna źródeł konwencjonalnych zostanie zastąpiona energią ze źródeł odnawialnych. Tym samym zwiększeniu ulegnie produkcja energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych. Zastosowanie instalacji fotowoltaicznych do produkcji prądu na potrzeby budynków użyteczności publicznej przyczyni się do znacznego ograniczenia zużycia surowców kopalnych wykorzystywanych w produkcji prądu ze źródeł konwencjonalnych.

1.7. UWARUNKOWANIA FORMALNO – PRAWNE

Podstawą opracowania jest zbiór obowiązujących przepisów prawa, a w szczególności:

- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 roku „Prawo budowlane” (Dz. U. 1994 Nr 89 poz. 414, tekst jednolity Dz. U. z 2010 roku Nr 243 poz. 1623 z późn.zm)
- Ustawa z dnia 20 lutego 2015 roku o odnawialnych źródłach energii (Dz.U. 2015 poz. 478 z późniejszymi zmianami)
- Ustawa z dnia 21 listopada 2008 roku o wspieraniu termomodernizacji i remontów (Dz.U. 2008, nr 223 poz. 1459)
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 17.03.2009 r. w sprawie szczegółowego zakresu i form audytu energetycznego oraz części audytu remontowego, wzorów kart

audytów, a także algorytmu oceny opłacalności przedsięwzięcia termomodernizacyjnego (Dz.U. z 2009r. nr 43, poz. 346).

- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 2 września 2004 r. w sprawie szczegółowego zakresu i formy dokumentacji projektowej, specyfikacji technicznych wykonania i odbioru robót oraz programu funkcjonalno-użytkowego (Dz. U. z 2004 r. Nr 202, poz. 2072 z póź. zm. Tekst jednolity Dz. U z 2013 roku poz. 1129)
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12.04.2002 roku w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2002 r. Nr 75, poz. 690 z późniejszymi zmianami)
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7.06.2010 roku w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków i innych obiektów budowlanych i terenów (Dz. U. z 2001 r. Nr 109 poz.719)
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 24.07.2009 roku w sprawie przeciwpożarowego zaopatrzenia w wodę oraz dróg pożarowych (Dz. U. z 2009 r. Nr 124 poz.1030)
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 16.06.2003 roku, w sprawie uzgadniania projektu budowlanego pod względem ochrony przeciwpożarowej (Dz. U. z 2003 r. Nr 121 poz.1137 z późniejszymi zmianami)
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 roku, w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. z 2003 r. Nr 120 poz.1126)
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku „Prawo ochrony środowiska” (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz.150 z późniejszymi zmianami)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 roku w sprawie określenia przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. z 2010, Nr 213, poz.1397)
- Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 roku „Prawo energetyczne” (tekst jednolity Dz. U. z 2006 r. Nr 89, poz.625 z późniejszymi zmianami)

Wszystkie inne niewymienione, a aktualnie obowiązujące akty prawne.

1.7.1. Prawo do dysponowania nieruchomościami na cele budowlane

Obiekt objęty niniejszym projektem jest w dyspozycji Stowarzyszenia, które ma prawo do dysponowania nim na podstawie umowy użyczenia zawartej z Urzędem Miasta w Jaśle. W związku z tym, Stowarzyszenie w okresie trwałości projektu będzie miało dostęp do instalacji w celu przeprowadzenia niezbędnych czynności konserwacyjno-serwisowych, przeglądów instalacji oraz wykonania niezbędnych regulacji umożliwiających prawidłowe funkcjonowanie instalacji. Dostęp do obiektów będzie dotyczył również wszelkich czynności kontrolnych prowadzonych przez Urząd Marszałkowski czy Instytucje Unii Europejskiej.

1.7.2. Uwarunkowania prawne wynikające z ustawy o odnawialnych źródłach energii

Ustawa z dnia 20 lutego 2015 roku o odnawialnych źródłach energii (Dz.U. z 2015 r. poz.478 z późn. zmianami) reguluje zasady i warunki działalności w zakresie wytwarzania energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii w mikroinstalacjach. Kluczowym zapisem ustawy jest wprowadzenie możliwości okresowego rozliczenia bilansowego wyprodukowanej energii elektrycznej (netmetering) pozwalający na gromadzenie nadwyżek energii elektrycznej w sieci elektroenergetycznej i korzystanie z niej w okresach, kiedy instalacja nie produkuje energii elektrycznej.

Według ustawy **mikroinstalacja OZE** oznacza instalację odnawialnego źródła energii o łącznej mocy zainstalowanej elektrycznej nie większej niż 40 kW, przyłączonej do sieci elektroenergetycznej o napięciu znamionowym niższym niż 110 kV. **Prosument** to osoba, która jest jednocześnie producentem i konsumentem energii elektrycznej. Mikroinstalacje OZE wykonane w obrębie budynków użyteczności publicznej, w ramach niniejszego zadania, będą produkowały energię elektryczną na potrzeby własne tych budynków. W przypadku instalacji fotowoltaicznych możliwe będzie gromadzenie okresowych nadwyżek energii elektrycznej produkowanej w tych instalacjach, w sieci elektroenergetycznej w celu jej zbilansowania z okresami, kiedy produkcja energii elektrycznej produkowanej w instalacji fotowoltaicznej będzie mniejsza niż zapotrzebowanie budynku (późna jesień, okres zimowy, wczesna wiosna).

Po wykonaniu instalacji fotowoltaicznych Zamawiający będzie zobowiązany do zgłoszenia instalacji do operatora sieci elektroenergetycznej i podpisania umowy (aneksu do umowy) w celu pełnego korzystania z instalacji fotowoltaicznej. Wykonawca będzie w imieniu Zamawiającego dokonywał zgłoszenia instalacji do Zakładu Energetycznego i załatwiał wszelkie formalności związane z obciążeniem i przyłączeniem instalacji fotowoltaicznej do sieci

elektroenergetycznej. Informację będą przekazywane w ustalonych okresach do Instytucji Zarządzającej RPO.

1.7.3. Uwarunkowania w zakresie prawa budowlanego i planistyczno-przestrzenne

Budynek objęty zadaniem inwestycyjnym nie jest wpisany do rejestru zabytków i nie podlega ochronie na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

1.7.4. Uwarunkowania lokalizacyjne

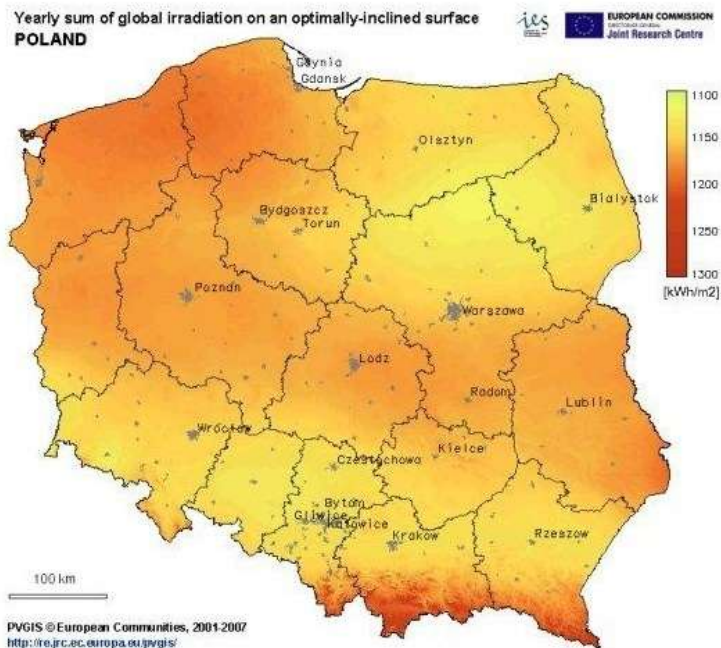
Gmina Miejska Jasło położona jest w południowej części województwa podkarpackiego, Warsztat Terapii Zajęciowej służy osobom z niepełnosprawnością umysłową do rozwijania swoich zainteresowań i pasji życiowych. Bardzo dobre położenie obiektu na obrzeżach miasta w zacisznym miejscu w oddaleniu od głównego szlaku komunikacyjnego zapewnia komfortowe warunki przebywania i pracy.

Na terenie Miasta Jasła, przeważa budownictwo mieszkaniowe indywidualne. Zainstalowane w budynkach mieszkalnych indywidualne źródła ciepła najczęściej opalane są biomasą w postaci drewna opałowego oraz węglem nie zawsze najlepszej jakości są źródłem zanieczyszczeń powietrza. Kotłownie indywidualne nie posiadają praktycznie żadnych urządzeń ochrony powietrza. Spalanie w nich słabej jakości tanich paliw węglowych oraz niejednokrotnie odpadów komunalnych (śmieci) ma bezpośredni wpływ na zanieczyszczenie powietrza.

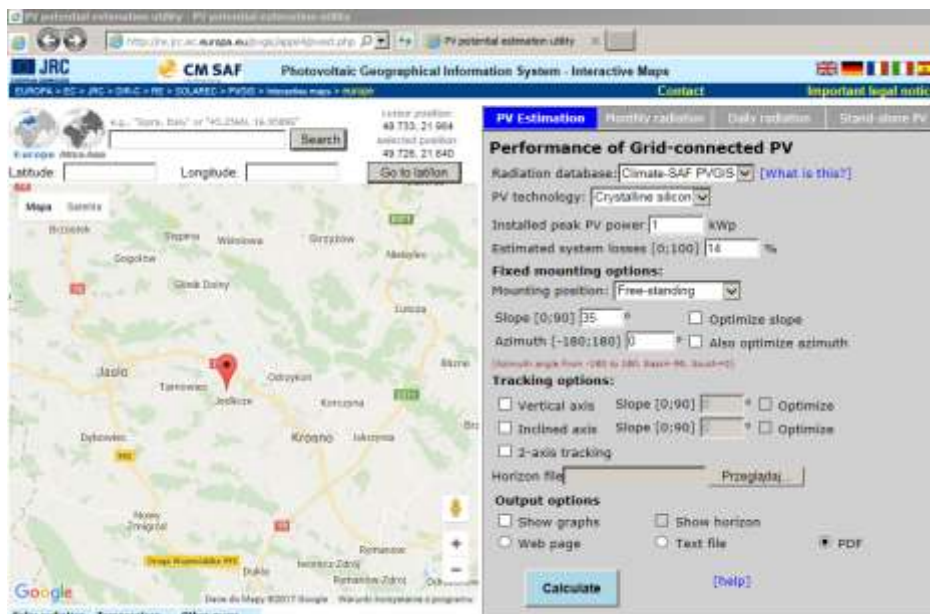
1.7.5. Uwarunkowania geograficzno-klimatyczne

Miasto Jasło położone jest w południowo-wschodniej Polsce, w województwie podkarpackim, na obszarze Kotliny Jasielsko-Krośnieńskiej wchodzącej w skład Beskidu Niskiego. Posługując się danymi pochodzącymi z interaktywnej mapy nasłonecznienia opracowanej przez Komisję Europejską należy stwierdzić, że położenie geograficzne Miasta Jasła i uwarunkowania klimatyczne, w pełni uzasadniają inwestycje w mikroinstalacje fotowoltaiczne i kolektory słoneczne. Południowa część Polski szczególnie tereny Karpat i Pogórza Karpackiego znajdują się w strefie bardzo korzystnych warunków nasłonecznienia. W związku z tym efektywność instalacji fotowoltaicznych będzie większa jak w innych regionach Polski. Korzystanie z prądu wyprodukowanego w mikroinstalacjach fotowoltaicznych pozwoli Stowarzyszeniu na obniżenie kosztów związanych opłatami za energię elektryczną. Zastosowanie odnawialnych źródeł energii korzystających z energii słonecznej da również Stowarzyszeniu większą niezależność energetyczną.

Bazując na danych z szacunkowego kalkulatora wytwarzania energii elektrycznej z instalacji fotowoltaicznych należy stwierdzić, że warunki nasłonecznienia dla Miasta Jasta i sąsiednich gmin, należą do jednych z najbardziej korzystnych warunków na terenie południowej części Województwa Podkarpackiego.

Źródło Internet: <http://re.jrc.ec.europa.eu/pvgis/apps4/pvest.php?lang=en&map=europe>

W warunkach optymalnych (kierunek południowy, kąt nachylenia 35° oraz straty energii całej instalacji na poziomie 22,5%) przykładowa instalacja o mocy 1 kWp wyprodukuje około 970 kWh energii elektrycznej, co oznacza, że w przypadku instalacji o mocy 3 kWp,

można będzie uzyskać rocznie około 2910,00 kWh energii elektrycznej. Instalacja o mocy 4 kWp będzie w stanie wyprodukować w naszych warunkach klimatycznych około 3880 kWh energii elektrycznej. Instalacja o mocy 5 kWp powinna wyprodukować około 4850 kWh energii elektrycznej.

Miesiąc	WRAUNKI LOKALIZACYJNE INSTALACJI: Kierunek południowy, kąt nachylenia 35°, wysokość 277 m npm , łącznie straty energii w całym systemie 22,5%			
	E_d – średnia dzienna produkcja energii elektrycznej z danego systemu [kWh]	E_m – średnia miesięczna produkcja energii elektrycznej z danego systemu [kWh]	H_d – średnia dzienna suma globalnego napromieniowania na m ² uzyskiwana dla danego systemu [kWh / m ²]	H_m – średnia suma globalnego napromieniowania na m ² uzyskiwana przez moduły danego systemu [kWh / m ²]
Styczeń	0,92	28,4	1,07	33,3
Luty	1,49	41,8	1,77	49,6
Marzec	2,93	90,7	3,60	112,0
Kwiecień	3,76	113,0	4,85	145,0
Maj	3,94	122,0	5,21	162,0
Czerwiec	3,79	114,0	5,07	152,0
Lipiec	3,91	121,0	5,29	164,0
Sierpień	3,88	120,0	5,21	162,0
Wrzesień	2,99	89,7	3,88	116,0
Październik	2,24	69,5	2,81	87,0
Listopad	1,21	36,3	1,47	44,1
Grudzień	0,83	25,8	0,98	30,4
Średnia na rok	2,66	81,0	3,44	105,0
łącznie w roku		972		1260,0

Średnia suma globalnego napromieniowania na m² uzyskiwana przez moduły danego systemu wynosi 1260 kWh/m². Obliczenia uwzględniają średnie napromieniowanie badane przez Komisję Europejską w latach 2001 – 2012.

1.8. OGÓLNE WŁAŚCIWOŚCI FUNKCJONALNO – UŻYTKOWE

1.8.1. Instalacje fotowoltaiczne do produkcji energii elektrycznej na potrzeby własne

Fotowoltaika (PV) jako dziedzina nauki i techniki zajmuje się przetwarzaniem promieniowania słonecznego na energię elektryczną. Instalacje fotowoltaiczne wytwarzają prąd elektryczny z promieniowania słonecznego przy wykorzystaniu zjawiska fotoelektrycznego. W panelach fotowoltaicznych powstaje prąd stały. Do przekształcenia prądu stałego na prąd zmienny służy w instalacji inwerter (falownik)

Schemat instalacji fotowoltaicznej typu on grid, Źródło: <http://www.fotowoltaikakrakow.pl/fotowoltaika/>

Istnieją dwa typy instalacji fotowoltaicznych:

- Instalacja fotowoltaiczna współpracująca z siecią elektroenergetyczną – typu ON GRID umożliwia magazynowanie nadwyżek energii elektrycznej w sieci i wykorzystywanie jej w czasie, gdy fotowoltaika nie produkuje energii elektrycznej
- Instalacja fotowoltaiczna wyspowa typu OFF GRID niepodłączona do sieci elektroenergetycznej. W tego typu instalacji okresowe nadwyżki energii elektrycznej gromadzone są w akumulatorach pełniących funkcję magazynów energii. Energia ta może również być wykorzystana w czasie, gdy fotowoltaika nie produkuje energii elektrycznej.

Ze względu na wysokie koszty inwestycyjne, konieczność serwisowania i wymiany akumulatorów po okresie kilku lat, instalacje typu off grid w tym projekcie nie będą montowane.

Polska ma swój znaczący wpływ na rozwój fotowoltaiki, w roku 1918 polski naukowiec Jan Czochralski opracował metodę wytwarzania monokryształów metali oraz ich stopów.

Jest to jedna z najbardziej rozpowszechnionych metod produkcji monokryształów krzemu jako podstawowego surowca do produkcji ogniw fotowoltaicznych.

W instalacja budowanych w ramach niniejszego zadania wykorzystywane będą panele fotowoltaiczne z ogniwami polikrystalicznymi, które mają minimalnie mniejszą sprawność od paneli monokrystalicznych, ale są zdecydowanie tańsze i bardziej opłacalne w procesie inwestycyjnym.

1.9. PLANOWANE EFEKTY ZWIĄZANE Z REALIZACJĄ PROJEKTU

1.9.1. Efekt rzeczowy

W ramach realizacji całego projektu wykonane zostaną następujące rodzaje instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii. Energia słoneczna – sześć instalacji fotowoltaicznych o łącznej mocy 159,22 kW, które w ciągu roku będą w stanie wyprodukować około 151,264 MWh energii elektrycznej pochodzącej z OZE. Tym samym zostanie zaoszczędzona taka sama ilość energii elektrycznej ze źródeł konwencjonalnych. Wszystkie instalacje będą współpracowały z siecią elektroenergetyczną. W okresie trwałości projektu działać będzie zabezpieczenie przed wypływem energii do sieci elektroenergetycznej. Instalacje będą produkowały energię, która będzie używana bezpośrednio w obiekcie. Energia będzie używana jedynie na potrzeby własne i nie będzie odsprzedawana do sieci.

STOWARZYSZENIE – w ramach niniejszego projektu wykona instalację fotowoltaiczną o mocy 13,475kW, która w ciągu roku wyprodukuje około 12,80 MWh energii elektrycznej pochodzącej z OZE. instalacje będą współpracowały z siecią elektroenergetyczną. Instalacja będzie produkowały energię, która będzie używana bezpośrednio w obiekcie. Energia będzie używana jedynie na potrzeby własne i nie będzie odsprzedawana do sieci. Najwięcej energii zużywane jest w obiekcie w godzinach od 8 – 16, w związku z tym energia elektryczna z instalacji fotowoltaicznej będzie używana na bieżąco.

1.9.2. Efekt ekologiczny

Jednym z głównych zadań projektu jest osiągnięcie efektu ekologicznego w postaci redukcji emisji dwutlenku węgla oraz redukcji szkodliwych pyłów. Zwiększenie produkcji energii elektrycznej z wykorzystaniem urządzeń korzystających z odnawialnych źródeł energii.

Efekt ekologiczny zakładany w niniejszym projekcie, będzie monitorowany poprzez zainstalowane liczniki energii elektrycznej. Na podstawie odczytów z liczników opracowywane będą cykliczne sprawozdania w okresach wymaganych przez Instytucję Zarządzającą RPO WP.

Instalacje fotowoltaiczne planowane do wykonania w ramach całego projektu o mocy 159,225 kW wyprodukują w ciągu roku około 151 264,26 MWh energii elektrycznej z OZE co przyczyni się do redukcji emisji CO₂ o 124,855 tony/ rok.

STOWARZYSZENIE – wykona w ramach projektu instalację o mocy 13,475 kW, która w ciągu roku wyprodukuje około 12,80 MWh energii elektrycznej z OZE, co przyczyni się do redukcji emisji CO₂ o około 10,56 tony rocznie

Autor opracowania: EKOSFERA ENERGIA ODNAWIALNA SPÓŁKA Z O.O. 38-400 KROSNO UL. CZAJKOWSKIEGO 48		INSTALACJA ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII - FOTOWOLTAIKA I POWIETRZNE POMPY CIEPŁA NA BUDYNKACH WIELONIE SZKANIOWYCH I BUDYNKACH UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ					
	Ilość paneli polikrystalicznych o mocy 275 W	Moc zainstal. [kW]	Średnia produktywność roczna [kWh/rok/1kW instalacji]	Jednostka	Roczna produkcja energii [kWh/rok]	Roczna produkcja energii [MWh/rok]	Ozczędność energii elektrycznej ze źródeł konwencjonalnych [MWh/rok]
	PARTNERSTWO JASŁO						
POLSKIE STOWARZYSZENIE NA RZECZ OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ, INTELEKTUALNĄ, KORO W JASŁO WARSZTAT TERAPII ZAJĘCOWEJ JASŁO UL. FUDRAŃSKA 110	49	13,475	950,00		12 801,250	12,801	12,801
Razem dla całego projektu	49	13,475			12 801,250	12,801	12,801
Moc zainstalowana [kW]	Instalacje fotowoltaiczne energia elektryczna z OZE [kW]						13,475
EFEKT EKOLOGICZNY REDUKCJA EMISJI DLA INSTALACJI FOTOWOLTAICZNYCH	RODZAJ ZANIECZY SZCZEŃ	CO ₂ [kg/MWh]	SO ₂ [kg/MWh]	NO _x [kg/MWh]	CO [kg/MWh]	Pył osadkowy	
	Wartość wskaźnika	825,412	1,572	1,049	0,234	0,064	
	Energia elektryczna z OZE (fotowoltaika)	10 566,305	20,123	13,431	2,994	0,818	
	Przeliczenie na Mg/rok	10,566	0,020	0,013	0,003	0,001	

Wyliczenie redukcji emisji CO₂ metodą pośrednią – 10,566 MgCO₂/rok

Wyliczenie metodą bezpośrednią: 12,801 MWh x 0,825 = **10,560 MgCO₂/rok**

1.9.3. Efekt edukacyjny

Głównym celem edukacyjnym realizowanego zadania jest popularyzowanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii jako forma ochrony środowiska naturalnego, możliwość ograniczenia wydatków na energię elektryczną na potrzeby budynków użyteczności publicznej. Okoliczni mieszkańcy i użytkownicy obiektów, widząc zalety instalacji montowanych na budynkach użyteczności publicznej chętnie będą montować tego typu instalacje również w swoich gospodarstwach domowych.

1.9.4. Zwiększenie produkcji energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii

Łączna moc zainstalowana urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł wynosi 0,15 MW, w tym moc urządzeń solarnych (fotowoltaika) wynosi 0,15 MW - energia elektryczna z OZE.

2. SZCZEGÓŁOWE WYMAGANIA ZAMAWIAJĄCEGO DOTYCZĄCE WŁAŚCIWOŚCI FUNKCJONALNO – UŻYTKOWYCH PRZEDMIOTU ZAMÓWIENIA

2.1. Technologia mikroinstalacji fotowoltaicznych do produkcji energii elektrycznej na potrzeby budynków użyteczności publicznej

2.1.1. Stan istniejący i planowany zakres projektu dla każdego obiektu

Budynek Warsztatu Terapii Zajęciowej w Jaśle objęty niniejszym projektem dotychczas korzystał z energii elektrycznej pochodzącej ze źródeł konwencjonalnych. W Polsce energia elektryczna wytwarzana jest głównie w oparciu o spalanie węgla kamiennego. Zastosowanie w obiekcie instalacji fotowoltaicznej przyczyni się do redukcji emisji gazów cieplarnianych i pozwoli w znaczący sposób obniżyć koszty funkcjonowania budynków

Instalacja fotowoltaiczna o mocy 13,475 kW na budynku Warsztatu Terapii Zajęciowej w Jaśle ul. Floriańska 170. Instalacja zostanie wykonana ze 49 paneli polikrystalicznych o mocy 275 W. Panele fotowoltaiczne zostaną rozmieszczone na dachu płaskim pokrytym papą na specjalnej konstrukcji systemowej przeznaczonej do montażu na dachu płaskim. Łączna powierzchnia paneli to około 82 m². Instalacja w ciągu roku wyprodukuje około 12,80 MWh energii elektrycznej z OZE, co przyczyni się do redukcji emisji CO₂ o około 10,56 tony na rok. Pokrycie dachu ma dobry stan techniczny i nie wymaga dodatkowej konserwacji. Dostosowania do montażu instalacji fotowoltaicznej wymagają zabezpieczenia elektryczne. Obwód, w który będzie wpięta instalacja fotowoltaiczna powinien posiadać zabezpieczenia różnicowo prądowe. Instalacja powinna być obowiązkowo uziemiona. Do ochrony odgromowej instalacji należy dostosować istniejącą instalację odgromową, a w

przypadku niedostatecznej ochrony wykonać dodatkowe zabezpieczenia wynikające z projektu wykonawczego. Instalacja odgromowa jest obowiązkowym elementem każdego budynku użyteczności publicznej.

Budynek Warsztatu Terapii Zajęciowej pokryty jest papą na istniejących stropodachach. Do montażu paneli należy zastosować specjalną konstrukcję systemowa dla dachu płaskiego.

Widok elewacji południowej obiektu

Widok budynku od strony zachodniej

Widok budynku od strony wschodniej

Znaczącą przeszkodą terenową, która będzie miała znaczenie dla produktywności instalacji są wysokie drzewa od strony wschodniej budynku. Drzewa te również stwarzają zagrożenie dla obiektu w czasie silnych wiatrów.

STOWARZYSZENIE – aktualnie prowadzi procedurę urzędową zmierzającą do uzyskania zgody na usunięcie drzew zagrażających bezpieczeństwu budynku.

Panele fotowoltaiczne należy rozmieścić na dachu budynku od strony południowej, na systemowych konstrukcjach korekcyjnych z zachowaniem separacji pomiędzy rzędami paneli w celu wyeliminowania wzajemnego zacieniania. Ponadto należy brać pod uwagę zacienienia wynikające z rozmieszczenia na dachu kominów wentylacyjnych i również zachować odległość eliminującą zacienienie instalacji fotowoltaicznej.

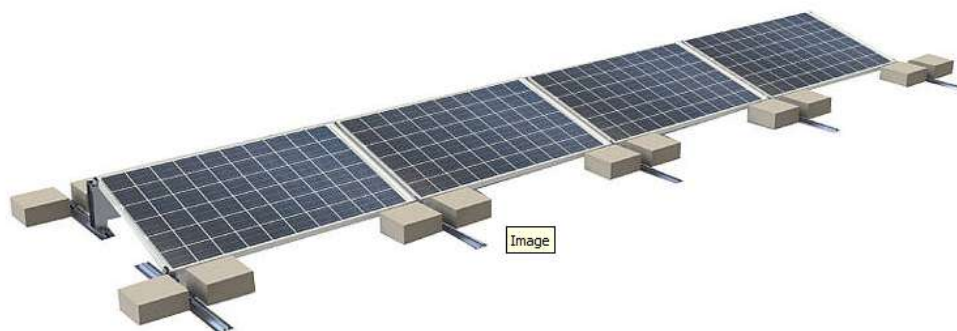
Przy rozmieszczeniu paneli fotowoltaicznych na dachu należy zapewnić drogi komunikacyjne pozwalające na przeprowadzanie czynności kontrolno-konserwacyjnych, a okresie zimowym ułatwiające odśnieżenie z nadmiaru śniegu.

Podstawowym systemem montażowym jest system balastowy, który nie powoduje ingerencji w strukturę pokrycia dachowego i zapewnia jego szczelność. Ten system mocowania wymaga oceny konstrukcji budynku pod kątem warunków atmosferycznych (wiatr i śnieg) oraz pod kątem obciążenia bloczkami balastowymi. Do dokumentacji bezwzględnie musi być załączona opinia konstruktora.

Możliwe jest również zastosowanie konstrukcji mocowanej do dachu. Jednak wymaga to zachowania szczególnej dbałości o zachowanie szczelności wykonanych połączeń ze strukturą dachu.

Bardzo często stosowany jest system nieinwazyjny z minimalnym kątem nachylenia paneli fotowoltaicznych. Stosowanie takiego rozwiązania pozwala zmniejszyć odległości pomiędzy rzędami paneli fotowoltaicznych. Przy tego typu konstrukcji powstaje niewielkie wzajemne zacienienie paneli pomiędzy rzędami

W opisanych wyżej przypadkach panele ustawiamy w rzędach skierowane jak najbardziej na południe z zachowaniem optymalnego kąta nachylenia paneli $15 - 30^\circ$.

Jeżeli rzędy paneli rozmieszczane będą w orientacji nachylenia wschód zachód możemy zastosować niską konstrukcję systemową umożliwiającą montaż paneli z optymalnym wykorzystaniem miejsca na dachu i odpowiedniego kąta nachylenia. Należy zachować drogi komunikacyjne jak wyżej.

Systemowe konstrukcje wsporcze muszą posiadać atesty i muszą być kompletne i zamontowane zgodnie z instrukcją montażu opracowaną przez producenta.

Projektując i wykonując montaż paneli fotowoltaicznych należy zwrócić szczególną uwagę na obciążenia budynku wynikające z warunków atmosferycznych (wiatr i śnieg)

oraz na wytrzymałość dachu. Dotyczy to szczególnie systemów nieinwazyjnych balastowych obciążanych blokami betonowymi. W każdym przypadku do projektu wykonawczego wymagana jest opinia konstruktora akceptująca techniczne rozwiązania montażowe.

2.1.2. Technologia instalacji paneli fotowoltaicznych wymagania dodatkowe

W zakresie proponowanych rozwiązań wymaga się uzyskania opinii konstruktora w sprawie stanu technicznego i możliwości wytrzymałościowych dachów. Z uwagi na warunki klimatyczne, należy zwrócić szczególną uwagę na obciążenie śniegiem i wiatrem. Powinno się uwzględnić również możliwość dostępu do paneli fotowoltaicznych w celu przeprowadzenia czyszczenia, przeglądów i konserwacji.

Do wykonania instalacji powinny być użyte panele fotowoltaiczne gwarantujące najwyższą jakość i długotrwałość działania. W przypadku tych konkretnych instalacji przewiduje się zastosowanie polikrystalicznych paneli fotowoltaicznych o mocy minimum 275Wp.

Wymagane okresy gwarancji urządzeń:

- gwarancji mechanicznej minimum 15 lat
- gwarantowana moc paneli do 10 – lat 90%,
- po 25 lat minimum 80%.

Instalacje będą wykonane jako współpracujące z siecią elektroenergetyczną z inwerterami 3-fazowymi o mocy dobranej odpowiednio do mocy i budowy generatora.

2.1.3. Ogólne wymagania dotyczące robót instalacje fotowoltaiczne

Instalacje zostaną wykonane z wyłącznie nowych materiałów, posiadających wymagane atesty i certyfikaty, zgodnie ze sztuką budowlaną i wykonanymi w fazie przygotowawczej zadania projektami.

2.1.4. Materiały

Wszystkie materiały do wykonania układu instalacji fotowoltaicznych powinny odpowiadać parametrom technicznym wyspecyfikowanym w dokumentacji projektowej i wykazach materiałowych oraz wymaganiom odpowiednich norm i aprobat technicznych.

2.1.5. Odbiór materiałów na budowie

Materiały należy dostarczać na budowę wraz ze świadectwami jakości, kartami gwarancyjnymi, protokołami odbioru technicznego. Dostarczone na miejsce budowy

materiały należy sprawdzić pod względem kompletności i zgodności z danymi wytwórcy. W przypadku stwierdzenia wad lub nasuwających się wątpliwości mogących mieć wpływ na jakość wykonania robót, materiały należy przed ich wbudowaniem poddać badaniom określonym przez dozór techniczny robót.

2.1.6. Składanie materiałów na budowie

Składowanie materiałów powinno odbywać się zgodnie z zaleceniami producentów, w warunkach zapobiegających zniszczeniu, uszkodzeniu lub pogorszeniu się właściwości technicznych na skutek wpływu czynników atmosferycznych lub fizykochemicznych. Należy zachować wymagania wynikające ze specjalnych właściwości materiałów oraz wymagania w zakresie bezpieczeństwa przeciwpożarowego.

2.1.7. Moduły fotowoltaiczne

Zastosowane zostaną moduły fotowoltaiczne polikrystaliczne o mocy minimum 275 W z ramkami z aluminium. Obciążenie konstrukcji instalacją fotowoltaiczną dachu nie większe niż 10 kg/ m²

Dane ogólne dla modułów:

- Moduły powinny być wyprodukowane na terenie UE
- Wytrzymałość na obciążenia statyczne (wiatr, śnieg, lód) ICE 8000 Pa potwierdzone certyfikatem niezależnego instytutu badawczego.
- Wytrzymałość udarowa (grad) – kula gradowa Q=55mm, V=122 km/h; m=80,2g potwierdzona certyfikatem niezależnego instytutu badawczego
- Tolerancja wymiarów modułu: +15mm/-30mm. Należy wziąć pod uwagę wymagane korekty w rozmieszczeniu, systemie montażowym i dostosowanie do układu konstrukcyjnego dachu. Waga modułu nie może przekraczać 18 kg.
- Na etapie produkcji moduły PV winny być poddane w 100 % kontroli wydajności, wykrycia ew. wad ukrytych oraz pomiarów izolacji według normy (norma IEC 61215/61730).
- Moduły powinny przejść z wynikiem pozytywnym badania na grad symulowane uderzeniem kuli lodowej
- Moduły powinny posiadać tolerancję dodatnią mocy (+ 5 %/-0%).

- Moduły powinny posiadać specjalne pokrycie powierzchni zewnętrznej modułu/szyby tworzące trwałą warstwę samoczyszczącą ułatwiającą spływanie wody i obniżającą przylegania kurzu, pyłu.

Moduły powinny być wyprodukowane nie wcześniej niż w roku, w którym wykonywany jest montaż. Jeżeli montaż będzie wykonywany w pierwszej połowie roku, panele mogą być wyprodukowane w drugiej połowie roku poprzedzającym montaż.

Parametry modułów oraz ich komponenty powinny spełniać wymagania norm i powinny być potwierdzone certyfikatami wydanymi przez niezależną uprawnioną jednostkę certyfikującą. Certyfikaty powinny być dołączone do oferty wykonawcy wraz z ofertą w celu zweryfikowania czy proponowane rozwiązania są zgodne z PFU:

- EN 61730-1 Ocena bezpieczeństwa modułu fotowoltaicznego (PV) --Część 1: Wymagania dotyczące konstrukcji
- EN 61730-2 Ocena bezpieczeństwa modułu fotowoltaicznego (PV) --Część 2: Wymagania dotyczące badań
- EN 61215 Moduły fotowoltaiczne (PV) z krzemu krystalicznego do zastosowań naziemnych --Kwalifikacja konstrukcji i aprobaty typu
- EN 61646 Cienkowarstwowe naziemne moduły fotowoltaiczne (PV) --Kwalifikacja konstrukcji i zatwierdzenie typu
- EN 62108 Testowanie modułów fotowoltaicznych (PV) w korozyjnym środowisku mgły solnej
- EN 50521 Złącza elektryczne do zastosowań w systemach fotowoltaicznych -- Wymagania bezpieczeństwa i badania

Powyższe wymagania powinny być potwierdzone stosownymi certyfikatami, które wraz z załącznikami winny być dostarczone do dokumentacji (wg. IEC 61215/ 61730).

Charakterystyka elektryczna	Moc nominalna (-0;+5W) Pmax:	275
	Ogniwa:	Polikrystaliczne
	Ilość ogniw minimum	60
	Prąd zwarciovowy I _{sc} :	9,2
	Napięcie jałowe Voc:	38,8

	Prąd maksymalny I _{max} :	9,1
	Napięcie maksymalne V _{max} :	31,2
	Wydajność:	16,6%
	Maksymalne napięcie systemu:	1000 V DC
	Tolerancja mocy:	+/- 5 %
	Temperaturowy współczynnik natężenia T _{cl} :	+0,05 %/°C
	Temperaturowy współczynnik napięcia T _{cV} :	-0,32 %/°C
	Temperaturowy współczynnik mocy T _{cP} :	-0,40%/°C
	NOCT (1000 W/m ² , 25°C, AM 1.5, 1m/s):	43 °C
Ilość diod bypass		4
Szyba pryzmatyczna, hartowana antyrefleks w strukturze szkła		Grubość min. 3,2 mm
Maksymalna waga modułu fotowoltaicznego		do 19 kg
Parametry stosowania	Wytrzymałość na obciążenia statyczne (wiatr, śnieg, lód):	IEC 8000 Pa
	Wytrzymałość uderowa (grad)	Kula gradowa Q=55mmv=122 km/h, m=80,2 g
	Okres gwarancja producenta	15 lat
	Wyprodukowano w	UE
	Klasa stosowania:	A

Należy dobrać systemowy zestaw montażowy, przeznaczony do danego typu paneli, wykonany z elementów niekorodujących, tj. aluminium, stali nierdzewnej zalecany przez producenta paneli fotowoltaicznych. Przytwierdzenie paneli wraz z zestawem montażowym do podłoża będzie zrealizowane przy użyciu osobnych elementów łączących, uwzględniających rodzaj samego podłoża, miejsce i sposób montażu.

System montażowy powinien umożliwić zamontowanie modułów zgodnie z ich instrukcją montażu podawaną przez producenta modułów.

2.1.8. Inwertery

Inwerter sieciowy przetwarza prąd stały generowany przez moduły PV na prąd przemienny o parametrach zgodnych z parametrami sieci elektroenergetycznej, do której jest przyłączony. Należy zastosować ilość inwerterów dobraną do mocy generatora oraz możliwości rozmieszczenia paneli fotowoltaicznych na dachach budynków. Należy zastosować inwertery trójfazowe o mocy znamionowej nie niższej niż moc instalacji każdorazowo spełniające minimalne wymagania techniczne:

- dopuszczalny prąd wejścia nie niższy niż 15 A dla inwertera trójfazowego,
- dopuszczalne napięcie wejściowe nie niższe niż 900 V dla inwertera trójfazowego
- napięcie startowe nie wyższe niż 200 V dla inwertera trójfazowego
- dolne napięcie zakresu MPPT nie wyższe niż 160 V dla inwertera trójfazowego
- górne napięcie zakresu MPPT nie niższe niż 750 V dla inwertera trójfazowego
- trzy układy śledzące punkt maksymalnej mocy (MPPT) w przypadku inwertera

Urządzenie powinno posiadać wbudowany licznik energii elektrycznej umożliwiający gromadzenie i lokalną prezentację danych oraz powinno posiadać możliwość podłączenia modułu komunikacyjnego do przesyłania danych. Inwerter powinien być objęty 10-letnią gwarancją.

Inwerter musi posiadać potwierdzoną zgodność z wymaganiami standardów: PN-EN 61000-3-2: 2007, PN-EN 61000-3-3: 2011, PN-EN 50438 lub równoważnych oraz powinien posiadać deklarację zgodności i znak CE.

2.1.9. Kable, przewody, osprzęt łączeniowy

Pomiędzy panelami fotowoltaicznymi a inwerterem, wewnątrz budynku w łatwo dostępnym miejscu zamontować rozłącznik lub rozłączniki prądu stałego – żaden łańcuch paneli nie może być bezpośrednio podłączony do inwertera bez zastosowania rozłącznika. Po stronie DC zastosować przewody fotowoltaiczne prądu stałego w podwójnej izolacji, odporne na promieniowanie ultrafioletowe i temperaturę do 120oC, jednożyłowe, o żyłce roboczej miedzianej o przekroju minimum 4 mm² (linka). Wszystkie połączenia po stronie prądu stałego będą realizowane za pomocą przeznaczonych do tego celu konektorów w standardzie MC4. Wszystkie przewody, zarówno po stronie DC jak i po stronie AC, będą

prowadzone wzdłuż linii prostych, równoległe i prostopadle do krawędzi ścian. W zależności od zastosowanego inwertera, jednofazowego lub trójfazowego, przewodem zmiennoprądowym AC będzie odpowiednio przewód o trzech żyłach (L, N, PE) lub przewód o pięciu żyłach (L1, L2, L3, N, PE), każdorazowo o przekroju minimum 2,5 mm².

Ponieważ prąd zwarcia (maksymalny prąd płynący w obwodzie DC) w temperaturze 70°C nie przekracza 10A, zabezpieczenia nadprądowego po stronie DC nie stosuje się. Należy natomiast zastosować zabezpieczenie przepięciowe klasy B+C.

Z kolei po stronie AC należy dobrać jednobiegunowy wyłącznik nadprądowy o prądzie znamionowym wyższym niż maksymalny prąd wyjściowy inwertera.

Elementy zabezpieczające po stronie DC zgrupować w jednej lub kilku rozdzielnicach klasy IP65 a po stronie AC w rozdzielnicach klasy niższej.

2.1.10. Urządzenia ochronne, rozdzielcze i sterownicze

Aparaty powinny spełniać wymagania PN-EN 60947 (Aparatura rozdzielcza i sterownicza niskonapięciowa). Typy aparatów zgodne z dokumentacją projektową przygotowaną w fazie projektowej zadania

W budynkach użyteczności publicznej istnieją instalacje odgromowe, w przypadku montażu paneli fotowoltaicznych należy zastosować ochronę istniejącą. W przypadku

niewystarczających parametrów należy zaprojektować dodatkową ochronę dla paneli.

Każda instalacja fotowoltaiczna ma być skutecznie uziemiona zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

2.1.11. Urządzenia pomiarowe

Urządzenia i układy pomiarowe muszą spełniać wymagania określone przepisami odnośnie pomiarów energii dla odnawialnych źródeł energii (OZE) – mikroinstalacji (do 40kW) wg ustawy Prawo Energetyczne. Ponadto należy stosować wymagania operatora sieci dystrybucyjnej. Liczniki energii służące rozliczeniu energii z operatorem sieci elektroenergetycznej montuje na własny koszt Zakład Energetyczny. Dodatkowy licznik energii elektrycznej służący do monitorowania ilości wytworzonej energii elektrycznej będzie montowany przez wykonawcę i pozostanie własnością zamawiającego, będzie służył

do rozliczenia efektu ekologicznego. Liczniki mają mieć możliwość komunikowania się za pośrednictwem protokołu RS 485

2.1.12. Konstrukcja nośna

Wymagania odnośnie konstrukcji:

- stosować lekkie konstrukcje systemowe przeznaczone do montażu modułów fotowoltaicznych na dachach odpowiedniego rodzaju,
- stosować elementy wsporcze, szyny, klemy, haki, kotwy, śruby z jednego wybranego systemu montażowego,
- należy zastosować system montażowy zapewniający odporność na parcie wiatru w strefie wiatrowej IIa.

Wykonawca robót jest odpowiedzialny za jakość ich wykonania oraz za zgodność z dokumentacją projektową przygotowaną w ramach fazy przygotowawczej zadania. Rodzaje (typy) urządzeń, osprzętu i materiałów pomocniczych zastosowanych do wykonywania instalacji powinny być zgodne z podanymi w dokumentacji projektowej. Zastosowanie do wykonania instalacji innych rodzajów (typów) urządzeń i osprzętu niż wymienione w projekcie dopuszczalne jest jedynie pod warunkiem wprowadzenia do dokumentacji projektowej zmian uzgodnionych w obowiązującym trybie z Inspektorem Nadzoru oraz z jednostką projektową.

Zastosowanie do wykonania instalacji innych rodzajów (typów) urządzeń i osprzętu niż wymienione w projekcie dopuszczalne jest jedynie pod warunkiem wprowadzenia do dokumentacji projektowej zmian uzgodnionych w obowiązującym trybie z Inspektorem Nadzoru

Przy projektowaniu i wykonaniu instalacji należy zwrócić szczególną uwagę na:

- Zapewnienie ochrony przeciwprzepięciowej – mającej zabezpieczyć wewnętrzną instalację elektryczną przed skutkami wyładowań atmosferycznych.
- Zapewnienie ochrony przeciwporażeniowej umożliwiającej szybkie i skuteczne odłączenie od sieci zasilającej – przez zaprojektowanie i zainstalowanie wyłączników różnicowo-prądowych zgodnie z obowiązującymi przepisami.
- Wykonanie instalacji odgromowej zabezpieczającej przed działaniem wyładowań atmosferycznych – zgodnie z obowiązującymi przepisami dotyczącymi budynków użyteczności publicznej.

- Instalacja fotowoltaiczna musi być skutecznie uziemiona zgodnie z obowiązującymi przepisami

Wykonawca uzyska wszystkie wymagane prawem uzgodnienia i pozwolenia oraz zaprojektuje, wykona i uruchomi instalację. W ramach zadania Wykonawca ma obowiązek przeszkolić wyznaczonych pracowników Zamawiającego w zakresie obsługi, eksploatacji i konserwacji zainstalowanych urządzeń. Do protokołu odbioru końcowego załączona będzie dokumentacja powykonawcza zawierająca schemat instalacji oraz wszystkie inne wymagane dokumenty, certyfikaty i atesty.

2.1.13. Opomiarowanie wyprodukowanej energii elektrycznej

Każda instalacja powinna być wyposażona w dodatkowy licznik energii elektrycznej pozwalający na zliczanie wyprodukowanej energii elektrycznej. Jeżeli inwerter wraz z osprzętem będzie dawał możliwość określenia całkowitej ilości wyprodukowanej energii, stosowanie oddzielnego licznika nie będzie konieczne. Licznik ma mieć możliwość komunikacji za pośrednictwem protokołu komunikacyjnego RS485. Układ pomiarowy do rozliczania energii montowany jest przez operatora sieci bezpłatnie. Liczniki te dają możliwość zliczania energii wysłanej do sieci w celu zmagazynowania i energii pobranej z sieci. W ramach projektu będzie montowany dodatkowy licznik zliczający energię wyprodukowaną przez instalację fotowoltaiczną w celu monitorowania ilości wyprodukowanej energii do rozliczenia efektu ekologicznego. Licznik ten pozostaje własnością beneficjenta. Od montażu dodatkowego licznika można odstąpić, jeżeli inwerter będzie miał możliwość rejestrowania i magazynowania informacji o wyprodukowanej przez instalację energii.

3. OPIS WYMAGAŃ ZAMAWIAJĄCEGO W STOSUNKU DO PRZEDMIOTU ZAMÓWIENIA

3.1. Wymagania ogólne

Oferta złożona przez Wykonawców winna obejmować komplet dostaw i usług koniecznych do kompleksowego wykonania zadania, aż do przekazania Zamawiającemu. Oferta powinna być zgodna z niniejszym programem funkcjonalno-użytkowym.

UWAGA:

Wykonawca zobowiązany jest ująć w swojej ofercie również te dodatkowe roboty i elementy, które nie zostały wyszczególnione w programie funkcjonalno-użytkowym, a są ważne i niezbędne do prawidłowego i poprawnego funkcjonowania, stabilnego działania

oraz wymaganych prac konserwacyjnych jak również dla spełnienia gwarancji sprawnego i bezawaryjnego działania.

Wykonawca jest odpowiedzialny za prowadzenie robót zgodnie z umową oraz za jakość zastosowanych materiałów i wykonanych robót, za ich zgodność z dokumentacją projektową, specyfikacją istotnych warunków zamówienia, programem funkcjonalno-użytkowym, harmonogramem robót. Następstwa jakiegokolwiek błędu w wykonaniu zadania spowodowane przez Wykonawcę, zostaną przez niego poprawione na własny koszt, z tego tytułu nie będzie się on mógł ubiegać o żadne dodatkowe wynagrodzenie.

Zamawiający zobowiązuje Wykonawcę do przygotowania i przedłożenia do oceny koncepcji projektowej przedstawiającej zaproponowane rozwiązania. Zamawiający zgłosi swoje uwagi do proponowanych rozwiązań i wyda zalecenia do uwzględnienia. Przed złożeniem wniosku Wykonawcy o wydanie ewentualnych decyzji administracyjnych zgodnie z Prawem Budowlanym (o ile będą one wymagane) niezbędne będzie uzyskanie akceptacji Zamawiającego dla rozwiązań projektowych zawartych w projekcie. Zamawiający wymaga również przedłożenia do akceptacji rysunków wykonawczych i szczegółowych specyfikacji technicznych wykonania i odbioru robót przed ich skierowaniem do realizacji, w aspekcie ich zgodności z ustaleniami umowy i programu funkcjonalno-użytkowego.

Zamówieniem objęty jest cały zakres prac związany z zaprojektowaniem, wykonaniem i odbiorem robót. Przetarg może być ogłaszany na wykonanie całości zadania. Może być również dzielony na części według uznania Zamawiającego zgodnie z prawem zamówień publicznych. Szczegóły zostaną określone w SIWZ. Wszystkie urządzenia i instalacje wykonane w ramach realizacji niniejszego zadania muszą spełniać wymagania w zakresie BHP, ochrony środowiska i ochrony ppoż. Ponadto wszystkie urządzenia i instalacje muszą charakteryzować się wysokim poziomem technicznym i technologicznym oraz bezawaryjnością pracy.

Wymagany **czas usunięcia awarii w okresie gwarancyjnym wynosi 48 godzin od momentu prawidłowego zawiadomienia Wykonawcy** i potwierdzenia przez niego przyjęcia zgłoszenia.

Wymagany **okres trwałości inwestycji wynosi 5 lat** od momentu ostatecznego rozliczenia zadania w Instytucji Zarządzającej RPO

Minimalny **okres gwarancji i rękojmi** na wykonane roboty instalacyjne wynosi min. 6 lat od ostatecznego odbioru zadania. Przy czym wymagany okres gwarancji na dostarczone panele fotowoltaiczne wynosi 15 lat, inwerter 10 lat.

3.2. Kryteria wykonawcze

Przy wykonywaniu prac należy uwzględnić zapisy zawarte w następujących dokumentach:

- Umowa z Zamawiającym
- Program funkcjonalno-użytkowy
- Pisemne uzgodnienia Zamawiającym
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 2 września 2004 roku, w sprawie szczegółowego zakresu i form dokumentacji projektowej, specyfikacji technicznych wykonania i odbioru robót budowlanych oraz programu funkcjonalno-użytkowego (Dz. U. Nr 202, poz. 2072 z późniejszymi zmianami Jednolity tekst z 2013 roku)
- Inne przepisy szczególne, normy i zasady wiedzy technicznej związane z procesem projektowania oraz procesem budowlanym.

Zakres zamówienia dotyczący niniejszego zadania obejmuje:

- Inwentaryzację obiektów w stopniu umożliwiającym wykonanie instalacji i jej projektu.
- Opracowanie projektu wykonawczego instalacji
- Uzyskanie w imieniu Zamawiającego wszystkich niezbędnych uzgodnień, pozwoleń i decyzji administracyjnych.
- Wykonanie robót budowlano – montażowych na podstawie projektów wykonawczych zatwierdzonych przez inspektora nadzoru i specyfikacji technicznych
- Opracowanie instrukcji obsługi i konserwacji dla wykonanych instalacji w języku polskim
- Opracowanie dokumentacji powykonawczej (łącznie z protokołami, świadectwami dopuszczenia, i informacją o udzieleniu gwarancji)
- Przeprowadzenie rozruchu technologicznego i przekazanie instalacji do użytkowania

- Przeszkolenie upoważnionych osób przez Zamawiającego - użytkowników instalacji w zakresie prawidłowej i bezpiecznej obsługi, eksploatacji i konserwacji wszystkich zainstalowanych urządzeń i instalacji.

3.3. Elementy konstrukcyjne i technologiczne

Ogólnie roboty będą wykonane zgodnie z najnowszą, powszechnie stosowaną praktyką inżynierską. Instalacje fotowoltaiczna będzie zaprojektowana i wykonana zgodnie z Polskimi Normami, które w większości są odpowiednikami norm międzynarodowych (PN-ISO, PN-IEC) i europejskich (PN-EN). W przypadku, jeżeli Normy Unii Europejskiej będą zapewniać wyższą jakość niż Normy Polskie będą one miały pierwszeństwo.

Przy projektowaniu i wykonywaniu konstrukcji pod instalację ogniw fotowoltaicznych należy zwrócić szczególną uwagę na istniejącą konstrukcję dachów i zastosować rozwiązania gwarantujące bezpieczeństwo konstrukcji ze względu na obciążenia śniegiem i wiatrem oraz ze względu na wytrzymałość konstrukcji dachu. Przy wykonaniu instalacji należy szczególnie zabezpieczyć pokrycia dachowe przed uszkodzeniem. Zastosowane elementy konstrukcyjne do montażu paneli fotowoltaicznych muszą być odporne na działanie warunków atmosferycznych i muszą zapewniać długotrwałe i bezpieczne posadowienie instalacji. Połączenia śrubowe muszą być wykonane przy użyciu elementów ze stali nierdzewnej. Wszelkie elementy konstrukcyjne muszą posiadać stosowne certyfikaty i atesty dopuszczające do stosowania w budownictwie.

3.4. Wykończenie

Wykończenie zewnętrzne powinno być trwałe, odporne na korozję i warunki atmosferyczne. Kolorystyka do uzgodnienia z Zamawiającym. Nie dopuszcza się stosowania blach zewnętrznych ocynkowanych niepokrytych żadną dodatkową powłoką zewnętrzną. Przy wykonaniu instalacji należy zwrócić szczególną uwagę na wykończenie przejść przez konstrukcję dachu. Przejścia dachowe mają być szczelne, a materiały użyte do ich wykonania odporne na warunki atmosferyczne i zapewniające długotrwałe bezawaryjne działanie oraz ochronę przeciwpożarową obiektu.

3.5. Zagospodarowanie terenu

Jeżeli w trakcie prowadzenia prac związanych z wykonaniem zadania konieczna będzie ingerencja w aktualne zagospodarowanie terenu, wykonawca dołoży wszelkich starań, aby ta ingerencja była jak najmniejsza, a po zakończeniu prac na własny koszt przywróci stan

pierwotny. W trakcie prowadzenia prac należy zabezpieczyć wszelkie elementy zagospodarowania terenu przed uszkodzeniami i zabrudzeniem.

4. OGÓLNE WARUNKI WYKONANIA ROBÓT

Roboty muszą być zaprojektowane i wykonane zgodnie z wymaganiami obowiązujących polskich przepisów, norm i instrukcji. Niewyszczególnienie w niniejszym opracowaniu jakichkolwiek obowiązujących aktów prawnych nie zwalnia Wykonawcy od ich stosowania. Wszelkie materiały jak również wykonanie robót na podstawie zawartej umowy muszą spełniać wymagania Polskich Norm i przepisów. Wykonawca będzie stosował się do przepisów Ustawy Prawo Zamówień Publicznych z dnia 29 stycznia 2004 roku (Dz. U. z 2010 r. Nr 113. Poz.759 z późniejszymi zmianami). Bez uzyskania pisemnej zgody inspektora nadzoru nie wolno zamawiać żadnych materiałów ani usług według zamiennych norm. W przypadku, kiedy inspektor nadzoru określi, że proponowane odstępstwa od norm nie zapewniają równej lub wyższej, jakości, Wykonawca będzie stosował się do norm zawartych w dokumentacji. Zamiennik normy nie będzie również zaakceptowany, jeśli naraża on Zamawiającego na zwiększenie kosztów zadania.

4.1. Ogólne zasady wykonania robót

Wykonawca zobowiązany jest zaplanować, przygotować i wykonać wszelkie wymagane prace związane z przygotowaniem i prowadzeniem budowy tj.:

- Rozbiórkę zbędnych istniejących elementów zagospodarowania terenu budowy,
- Wykonania na własny koszt zasilania placu budowy w energię elektryczną, instalację do poboru wody i odprowadzania ścieków, jeżeli będą tego wymagać potrzeby wynikające z realizacji robót.
- Przygotować we własnym zakresie i na własny koszt zaplecze budowy
- Zaplanować, przygotować i wykonać wszelkie prace związane z realizacją robót będących przedmiotem Umowy
- Dostarczyć na własny koszt wszelkie materiały, urządzenia i sprzęt potrzebny do prowadzenia robót.

Wykonawca będzie zobowiązany umową do przejścia odpowiedzialności od następstw i wyników działalności w zakresie:

- Organizacji robót budowlano – montażowych
- Ochrony środowiska naturalnego

- Zabezpieczenia interesów osób trzecich
- Warunków bezpieczeństwa i higieny pracy
- Warunków bezpieczeństwa ruchu drogowego związanych z budową
- Zabezpieczeniem placu budowy przed dostępem osób trzecich

4.2. Organizacja robót budowlanych

Wykonawca zobowiązany jest zaplanować, przygotować i wykonać wszelkie wymagane prace związane z przygotowaniem i prowadzeniem budowy tj.:

- Rozbiórkę zbędnych istniejących elementów zagospodarowania terenu budowy,
- Wykonania na własny koszt zasilania placu budowy w energię elektryczną, instalację do poboru wody i odprowadzania ścieków, jeżeli będą tego wymagać potrzeby wynikające z realizacji robót.
- Przygotować we własnym zakresie i na własny koszt zaplecze budowy
- Zaplanować, przygotować i wykonać wszelkie prace związane z realizacją robót będących przedmiotem Umowy
- Dostarczyć na własny koszt wszelkie materiały, urządzenia i sprzęt potrzebny do prowadzenia robót.

Wykonawca będzie zobowiązany umową do przejścia odpowiedzialności od następstw i wyników działalności w zakresie:

- Organizacji robót budowlano – montażowych
- Ochrony środowiska naturalnego
- Zabezpieczenia interesów osób trzecich
- Warunków bezpieczeństwa i higieny pracy
- Warunków bezpieczeństwa ruchu drogowego związanych z budową
- Zabezpieczeniem placu budowy przed dostępem osób trzecich

4.3. Zabezpieczenie interesów osób trzecich

Wykonawca zobowiązany jest do przejścia odpowiedzialności cywilnej za następstwa i wyniki działalności w zakresie zabezpieczenia interesów osób trzecich. Uwzględniając fakt, że roboty budowlane i instalacyjne będą prowadzone w obiektach czynnych wykonawca dołoży wszelkich starań, aby zminimalizować uciążliwości z tym związane. W przypadku konieczności okresowego wyłączenia dostaw energii elektrycznej Wykonawca zawiadomi

wszelkich zainteresowanych o tym fakcie, w celu uniknięcia strat mogących powstać w wyniku przerwy w dostawie energii elektrycznej.

4.4. Ochrona środowiska

Podczas realizacji robót Wykonawca zobowiązany jest do przestrzegania przepisów i wymagań w zakresie ochrony środowiska a w szczególności wynikających z normy PN-EN ISO 14001:2005.

Wykonawca zobowiązany jest do:

- Opracowania planu BIOZ
- Ustawienia na budowie pojemników na selektywną zbiórkę wytwarzanych odpadów, ze szczególnym uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych
- Do wykonania prac w sposób jak najmniej naruszający istniejący stan środowiska naturalnego
- Przestrzegania zasad i przepisów obowiązujących na terenie Parków Narodowych, Parków Krajobrazowych, Rezerwatów Przyrody oraz obszarów prawnie chronionych, w tym Obszarów Natura 2000.

Zamawiający ma prawo do okresowego monitorowania budowy pod kątem ochrony środowiska naturalnego przez własne służby ochrony środowiska.

4.5. Warunki bezpieczeństwa i higieny pracy

Wszelkie prace powinny być wykonywane w ścisłej zgodności z aktualnymi przepisami w zakresie zdrowia, bezpieczeństwa i higieny pracy zgodnie z obowiązującymi przepisami, a w szczególności zgodnie z normą PN-N-18001:2004.

W szczególności Wykonawca zapewni, aby personel nie wykonywał prac w warunkach niebezpiecznych i szkodliwych dla zdrowia oraz niespełniających wymagań sanitarnych. Wykonawca zapewni i będzie utrzymywał w pełnej gotowości i sprawności urządzenia zabezpieczające, socjalne oraz sprzęt i odpowiednią odzież ochronną dla ochrony życia i zdrowia osób zatrudnionych na budowie oraz dla zapewnienia bezpieczeństwa publicznego. Wszyscy pracownicy Wykonawcy i Podwykonawców będą odpowiednio przeszkoleni przed rozpoczęciem pracy oraz odpowiednio nadzorowani w czasie jej wykonywania przez wyznaczonego przez Wykonawcę kierownika robót budowlanych. Kierownik robót budowlanych będzie powiadamiał inspektora nadzoru o szczegółach

wypadków tak szybko jak to będzie możliwe. Inspektor nadzoru będzie również odpowiedzialny za przechowywanie informacji i sporządzanie raportów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy

W trakcie realizacji zadania Wykonawca zapewni co najmniej:

- Środki pierwszej pomocy
- Osoby przeszkolone do udzielania pierwszej pomocy
- Odpowiednie środki komunikacji i transportu na okoliczność wypadku
- Sprzęt monitorujący
- Sprzęt ratowniczy
- Sprzęt przeciwpożarowy
- Łączność ze strażą pożarną, pogotowiem ratunkowym i policją

Wypożyczenie winno być regularnie kontrolowane i utrzymywane w sprawności. Na placu budowy winien być dostępny rejestr prowadzonych kontroli sprawności wyposażenia. Osobiste wyposażenie ochrony pracowników powinno być dostępne na placu budowy i używane stosownie do potrzeb.

4.6. Zaplecze budowy dla potrzeb Wykonawcy

Zaplecze budowy powinno posiadać estetyczny wygląd. Wykonawca zapewni czystość pomieszczeń szatni, umywalni i WC. Pomieszczenia, w których przebywać będą ludzie muszą być regularnie sprzątane, a śmieci i odpadki regularnie usuwane. Wykonawca zobowiązany jest do ustawienia na zapleczu budowy pojemników do selektywnej zbiórki odpadów. Po likwidacji zaplecza budowy teren musi zostać uporządkowany. Koszty związane z wykonaniem i utrzymaniem zaplecza budowy oraz jego likwidacji ponosi w całości Wykonawca.

4.7. Dane dotyczące placu budowy

Wykonawca jest odpowiedzialny za weryfikację poprawności wszelkich otrzymanych informacji. Wykonawca ustali wszelkie warunki odnoszące się do wykonywanych robót. Wykonawca przed złożeniem oferty przeprowadzi szczegółową inspekcję placu budowy i zapozna się z jego stanem w aspekcie ogólnego położenia, typu gleby, istniejących warunków terenowych, istniejących urządzeń i ich działania oraz wszelkich innych czynników mogących mieć wpływ na projekt, budowę i metody wykonania robót. W

rezultacie Wykonawca oszacuje swoje stawki za wykonanie kontraktu w sposób realny. W szczególności Wykonawca przeanalizuje warunki dojazdu na Plac Budowy, wszelkie ewentualne niedogodności i w miarę możliwości zapozna się z wszelkimi przeszkodami, które może napotkać na terenie budowy, a które mogą przeszkadzać w wykonywaniu robót. Uznaje się, iż Wykonawca przeanalizuje warunki drogowe w rejonie Placu Budowy oraz oszacuje potrzeby odnośnie dróg tymczasowych i objazdów oraz ich wpływ na wykonanie robót. Zakłada się, iż wszystkie koszty z tym związane zawarte są w cenie zadania zaoferowanej przez Wykonawcę.

4.8. Inwentaryzacja stanu przed rozpoczęciem robót

Przed rozpoczęciem wszelkich robót budowlanych Wykonawca przeprowadzi wizję lokalną lokalizacji placu budowy, budynków, chodników, itp., które przylegają do miejsca wykonywania robót lub na które roboty będą w jakikolwiek sposób oddziaływać. To samo dotyczy również terenów przyległych do placu budowy. Wszelkie istniejące uszkodzenia i inne ważne szczegóły należy zidentyfikować, opisać i sfotografować. Zapis taki należy przekazać inspektorowi nadzoru w dwóch egzemplarzach przed rozpoczęciem robót na placu budowy. Jeżeli nie ma żadnych uszkodzeń, Wykonawca prześle Inspektorowi Nadzoru na piśmie potwierdzenie dokonania inspekcji, przed rozpoczęciem jakichkolwiek działań na placu budowy, również i w tym przypadku z załączonymi fotografiami. Wykonawca zapewni obecność swoich przedstawicieli i wszystkich innych zainteresowanych stron w wizji lokalnej.

Wszelkie uszkodzenia i/lub wady niezauważone, ale zauważone podczas lub po wykonaniu robót przez Wykonawcę mają być naprawione na koszt Wykonawcy przy czym należy przywrócić stan sprzed uszkodzenia lub lepszy, aby uzyskać aprobatę Inspektora Nadzoru, właściciela terenu i instytucji przeprowadzającej inspekcję.

4.9. Zabezpieczenie przed uszkodzeniami

Wykonawca podejmie wszelkie niezbędne działania, które będą służyły zapobieganiu uszkodzeniom nawierzchni dróg, placów, chodników, terenu, własności prywatnej i państwowej, drzew i innych elementów przyrody. Podczas realizacji kontraktu Wykonawca jest zobowiązany do szybkiego reagowania na skargi właścicieli lub użytkowników.

Tam, gdzie jakakolwiek część robót znajduje się w pobliżu, przecina bądź przechodzi pod urządzeniami Przedsiębiorstw Użyteczności Publicznej lub Zarządu Dróg bądź też innych jednostek, Wykonawca tymczasowo zabezpieczy te urządzenia i będzie pracował w ten sposób, aby uniknąć uszkodzeń, przecieków lub innych niebezpieczeństw i tak, aby zapewnić ich nieprzerwaną pracę. W przypadku odkrycia jakiegokolwiek uszkodzenia Wykonawca w prawidłowy sposób natychmiast zawiadomi Inspektora, Zarząd Dróg lub zainteresowanego użytkownika i dołoży wszelkich starań, aby naprawić lub wymienić na nowe uszkodzone urządzenie.

4.10. Porządek na placu budowy

Wykonawca jest odpowiedzialny za właściwe utrzymanie Placu Budowy i Robót. Materiały i urządzenia muszą być umieszczone, przechowywane i składowane w odpowiedni sposób, tak, aby stanowiły jak najmniejsze przeszkody w realizacji robót i były jak najmniej uciążliwe dla pracowników Zamawiającego (prace na czynnym obiekcie) Wykonawca podejmie wszelkie możliwe działania, aby środki transportu maszyny i urządzenia na placu budowy nie przenosiły błota i innych substancji na powierzchnie dróg i chodników. W przypadku powstania zanieczyszczeń dróg i chodników Wykonawca zobowiązany jest do ich natychmiastowego usuwania.

4.11. Końcowe uporządkowanie terenu

Po zakończeniu robót (lub ich określonej części) i wykonaniu niezbędnych prób Wykonawca usunie z placu budowy odpady, nadmiar urobku oraz wszelkie tymczasowe konstrukcje, oznakowanie, narzędzia, rusztowania, materiały, dostawy i urządzenia budowlane, które były używane przez Wykonawcę, jego Podwykonawców do wykonania robót. Wykonawca jest zobowiązany do uporządkowania robót i zostawienia porządku na placu budowy. Jeżeli Wykonawca nie usunie odpadów, śmieci i robót tymczasowych lub też nie zostawi porządku na drogach, placach i chodnikach według powyższych wymagań wówczas Zamawiający może dokonać usunięcia odpadów, śmieci i robót tymczasowych, oczyścić powierzchnie drogowe, place i chodniki. Kosztami wykonania tych prac obciąży Wykonawcę lub potrąci te koszty z kwoty ryczałtowej ustalonej w umowie. Zamawiający nie jest w żaden sposób zobowiązany do zaprowadzania porządku na placu budowy.

4.12. Istniejące uzbrojenie terenu

Wykonawca skonsultuje się z wszystkimi odpowiednimi władzami przed rozpoczęciem jakichkolwiek robót ziemnych i upewni się, co do dokładnej pozycji istniejącego uzbrojenia terenu, które może mieć wpływ na przebieg robót lub na działanie, których mogą mieć wpływ przeprowadzone roboty. Wykonawca jest zobowiązany do podjęcia wszelkich działań, które mogą być wymagane przez zainteresowane władze odnośnie zabezpieczenia i podparcia wszelkich wodociągów, rurociągów kanalizacyjnych, kabli telefonicznych, kabli energetycznych i innego uzbrojenia terenu, które występować będzie na placu budowy i na własny koszt naprawi wszelkie uszkodzenia uzbrojenia terenu spowodowane robotami budowlanymi. W przypadku, kiedy Wykonawca uszkodzi linie wodociagową, kanalizacyjną, elektryczną, telefoniczną lub inne elementy uzbrojenia terenu, bez względu czy były one oznaczone czy nie, Wykonawca natychmiast zawiadomi o tym na piśmie użytkownika (operatora) uzbrojenia terenu z kopią do wiadomości Inspektora Nadzoru.

Wszelkie uszkodzenia uzbrojenia terenu spowodowane przez Wykonawcę zostaną przez niego naprawione i przywrócone do stanu pierwotnego lub lepszego na własny koszt.

5. DOKUMENTY BUDOWY

5.1. Dziennik budowy

Dziennik Budowy stanowi urzędowy dokument przebiegu robót budowlanych oraz zdarzeń i okoliczności zachodzących w toku ich wykonywania. Odpowiedzialność za prowadzenie Dziennika Budowy zgodnie z obowiązującymi przepisami spoczywa na Wykonawcy, w imieniu, którego działa Kierownik Budowy.

Mimo że instalacje planowane do wykonania nie wymagają pozwolenia na budowę, ani zgłoszenia robót budowlanych, Zamawiający będzie wymagał od wykonawcy prowadzenia dziennika budowy w celu lepszego dokumentowania prac i rozliczenia inwestycji.

Zapisy w Dzienniku Budowy będą dokonywane na bieżąco i będą dotyczyć przebiegu robót budowlanych oraz wszystkich zdarzeń i okoliczności zachodzących w toku ich wykonywania i mających znaczenie przy ocenie technicznej prawidłowości wykonania budowy, rozbiórki lub montażu. Każdy zapis w dzienniku budowy będzie opatrzony datą jego dokonania, podpisem osoby, która dokonała zapisu, z podaniem imienia i nazwiska oraz wykonywanej funkcji i nazwy jednostki organizacyjnej lub organu, który reprezentuje. Wpisy powinny być wykonywane w sposób trwały i czytelny, w porządku chronologicznym, bezpośrednio jeden po drugim, bez przerw. Protokoły związane z budową, a sporządzone na oddzielnych

arkuszach należy dołączyć w sposób trwały do dziennika budowy lub zamieścić w oddzielnym zbiorze, dokonując w Dzienniku Budowy wpisu o fakcie ich prowadzenia.

Dziennik Budowy należy prowadzić zgodnie z wymaganiami określonymi w Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 26 czerwca 2002 roku w sprawie prowadzenia dziennika budowy, montażu i rozbiórki, tablicy informacyjnej oraz ogłoszenia zawierającego dane dotyczące bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia (Dz. U. nr 108, poz.953 z późniejszymi zmianami).

5.2. Pozostałe dokumenty budowy

Wykonawca zobowiązany jest do posiadania na terenie budowy innych dokumentów wymaganych do jej prowadzenia, w szczególności są to:

- Pozwolenie na budowę wraz z załączonym projektem budowlanym
- Zgłoszenie wykonania robót, jeżeli do wykonania prac nie jest wymagane pozwolenie na budowę
- Protokoły przekazania terenu budowy
- Umowy cywilno – prawne
- Protokoły odbioru robót
- Operaty geodezyjne
- Protokoły z narad i ustaleń
- Korespondencję dotyczącą budowy

5.3. Przechowywanie dokumentów budowy

Dokumenty budowy będą przechowywane na terenie budowy w miejscu odpowiednio zabezpieczonym przed zaginięciem i dostępem osób nieuprawnionych. Zaginięcie któregokolwiek z dokumentów budowy spowoduje konieczność jego natychmiastowego odtworzenia w formie przewidzianej prawem. Wszelkie dokumenty budowy będą dostępne dla Inspektora Nadzoru i przedstawiane do wglądu na każde żądanie Zamawiającego.

6. ODBIORY ROBÓT – RODZAJE ODBIORU ROBÓT

6.1. Rodzaje odbiorów robót

W zależności od odpowiednich ustaleń roboty podlegają następującym etapom odbioru dokonywanym przez Inspektora Nadzoru przy udziale wykonawcy. Odbiory robót podlegających zakryciu, odbiory robót częściowe (wykonanie etapu lub rodzaju roboty budowlanej), odbiór końcowy – ostateczny, odbiór pogwarancyjny.

6.2. Odbiór częściowy

Odbiór częściowy polega na ocenie ilości i jakości wykonywanych części robót. Mogą to być wyodrębnione etapy robót budowlanych lub instalacyjnych stanowiące funkcjonalną część zadania lub tzw. roboty podlegające zakryciu, w których po wykonaniu dalszej części zadania nie będzie można dokonać weryfikacji wykonania poprzedniego etapu. Odbioru częściowego robót dokonuje się według zasad jak przy odbiorze ostatecznym.

6.3. Odbiór ostateczny końcowy

Odbiór ostateczny polega na finalnej ocenie rzeczywistego wykonania robót w odniesieniu do ich ilości, jakości i wartości. Całkowite zakończenie robót oraz gotowość do odbioru ostatecznego będzie stwierdzona przez Wykonawcę wpisem do Dziennika Budowy z bezzwłocznym powiadomieniem pisemnym Inspektora Nadzoru. Odbiór ostateczny nastąpi w terminie ustalonym w dokumentach umowy licząc od dnia potwierdzenia przez Inspektora zakończenia robót i przyjęcia dokumentów wymienionych poniżej. Odbioru ostatecznego robót dokona komisja wyznaczona przez Zamawiającego w obecności Inspektora Nadzoru i Wykonawcy. Komisja odbierająca roboty dokona ich oceny jakościowej na podstawie przedłożonych dokumentów, wyników badań, pomiarów, oceny wizualnej oraz zgodności wykonania robót z dokumentacją projektową, programem funkcjonalno-użytkowym oraz warunkami STWiOR. W toku ostatecznego odbioru robót komisja zapozna się z realizacją ustaleń przyjętych w trakcie odbiorów robót zanikających i ulegających zakryciu, zwłaszcza w zakresie wykonania robót uzupełniających i poprawkowych. W przypadku niewykonania wyznaczonych robót poprawkowych lub uzupełniających, komisja przerwie swoje czynności i ustali nowy termin odbioru ostatecznego. W przypadku stwierdzenia przez komisję, że jakość wykonanych robót w poszczególnych elementach nieznacznie odbiega od wymaganej w dokumentacji projektowej i programie funkcjonalno-użytkowym z uwzględnieniem tolerancji i nie ma większego wpływu na cechy eksploatacyjne obiektu i jego bezpieczeństwo komisja dokona potrąceń oceniając pomniejszoną wartość wykonanych robót w stosunku do wymagań przyjętych w dokumentach umowy.

Dokumenty odbioru ostatecznego:

Podstawowym dokumentem do dokonania odbioru ostatecznego robót jest Protokół Ostatecznego Odbioru Robót sporządzony według wzoru ustalonego przez Zamawiającego.

Do odbioru ostatecznego Wykonawca jest zobowiązany przygotować następujące dokumenty:

- Dokumentację projektową podstawową z naniesionymi zmianami oraz dodatkową, jeśli została ona sporządzona w trakcie realizacji umowy,
- Program funkcjonalno-użytkowy będący integralną częścią umowy na wykonanie robót i ewentualne dokumenty uzupełniające lub zamiennie (jeżeli powstały w trakcie realizacji zadania)
- Ustalenia technologiczne poczynione pomiędzy Zamawiającym i Wykonawcą przed przystąpieniem do realizacji zadania
- Dziennik Budowy
- Wyniki pomiarów kontrolnych i badań
- Deklaracje zgodności, certyfikaty, zgodności lub odpowiednie wymagane atesty wbudowanych materiałów,
- Rysunki (dokumentację) na wykonanie robót towarzyszących (np. przełożenie istniejących sieci) oraz protokoły odbioru i przekazania tych robót właścicielom urządzeń,
- Geodezyjną inwentaryzację powykonawczą robót i sieci uzbrojenia terenu,
- Kopię mapy zasadniczej, powstałej w wyniku geodezyjnej inwentaryzacji powykonawczej.
- Protokoły z przeszkolenia upoważnionych pracowników Zamawiającego w zakresie obsługi i konserwacji zainstalowanych urządzeń i instalacji.

W przypadku, gdy według komisji roboty pod względem przygotowania dokumentacyjnego nie będą gotowe do odbioru ostatecznego, komisja w porozumieniu z Wykonawcą wyznaczy ponowny termin odbioru ostatecznego robót. Wszystkie zarządzone przez komisję roboty poprawkowe lub uzupełniające będą zestawione według wzoru ustalonego przez Zamawiającego. Terminy wykonania robót poprawkowych i uzupełniających wyznaczy komisja.

6.4. Odbiór pogwarancyjny

Odbiór pogwarancyjny polega na ocenie wykonanych robót związanych z usunięciem wad stwierdzonych przy odbiorze ostatecznym oraz zaistniałych w okresie gwarancyjnym.

Odbiór pogwarancyjny będzie dokonywany na podstawie oceny wizualnej obiektu z uwzględnieniem zasad odbioru ostatecznego.

7. SZCZEGÓŁOWE WYMAGANIA W ZAKRESIE PRZESZKOLENIA UŻYTKOWNIKÓW INSTALACJI

Wykonawca inwestycji ma obowiązek upoważnionych pracowników Zamawiającego, w zakresie prawidłowej i bezpiecznej eksploatacji i obsługi zamontowanych instalacji i urządzeń. Wykonawca przeszkoli również użytkowników w zakresie prowadzenia podstawowych samodzielnych czynności obsługowych (czyszczenie i konserwacja urządzeń), które powinny być wykonywane samodzielnie przez użytkowników instalacji.

Dla każdego rodzaju zamontowanych instalacji wykonawca opracuje schemat funkcjonalny z opisem urządzeń oraz skróconą instrukcją obsługi instalacji i urządzeń, które będą zamontowane w gospodarstwach domowych osób fizycznych.

Uwaga:

Potwierdzeniem przeprowadzenia przeszkolenia będzie protokół podpisany przez użytkownika stwierdzający przeprowadzenie szkolenia, przekazanie skróconych instrukcji obsługi urządzeń oraz instrukcji eksploatacji i obsługi poszczególnych urządzeń załączonych przez producentów.
Wszystkie instrukcje i dokumenty będą przygotowane w języku polskim.

8. CZĘŚĆ INFORMACYJNA

8.1. Przepisy prawne

Podstawę prawną do wykonania niniejszej inwestycji stanowią następujące przepisy główne prawne:

- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz.U. z 2003 r. nr 207 poz. 2016 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 20 lutego 2015 roku o odnawialnych źródłach energii (Dz.U. 2015 poz. 478 z późn. zmianami)
- Ustawa z dnia 21 listopada 2008 roku o wspieraniu termomodernizacji i remontów (Dz.U. 2008, nr 223 poz.1459)
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 17.03.2009 r. w sprawie szczegółowego zakresu i form audytu energetycznego oraz części audytu remontowego, wzorów kart audytów, a także algorytmu oceny opłacalności przedsięwzięcia termomodernizacyjnego (Dz.U. z 2009r. nr 43, poz. 346).

- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2002 r. nr 75, poz. 690 z póź. zm.)
- Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U 2003 nr 153 poz. 1504 z póź. zm.)
- Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 r. w sprawie szczegółowego zakresu i formy projektu budowlanego (Dz. U. z 2003 r. nr 120, poz. 1133)
- Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 2 września 2004 r. w sprawie szczegółowego zakresu i formy dokumentacji projektowej, specyfikacji technicznych wykonania i odbioru robót budowlanych oraz programu funkcjonalno-użytkowego. (Dz. U. z 2004 r. nr 202, poz. 2072 z póź. zm.)
- Dz.U.97.129.844 Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy.

Ponadto obowiązują wszelkie przepisy prawne niewymienione w niniejszym opracowaniu i do zachowania tych przepisów wykonawca jest zobowiązany.

8.2. Obowiązujące normy polskie, dyrektywy UE i inne dokumenty normatywne

Zasady obliczeń obciążenia budowli

PN-90/B-03000 Projekty budowlane. Obliczenia statyczne

PN-76/B-03001 Konstrukcje i podłoża budowli. Ogólne zasady obliczeń

PN-82/B-02000 Obciążenia budowli. Zasady ustalania wartości

PN-82/B-02001 Obciążenia budowli. Obciążenia stałe

PN-82/B-02003 Obciążenia budowli. Obciążenia zmienne technologiczne.

Podstawowe obciążenia technologiczne i montażowe

PN-82/B-02004 Obciążenia budowli. Obciążenia zmienne technologiczne. Obciążenia pojazdami

PN-80/B-02010 Obciążenia budowli. Obciążenia w obliczeniach statycznych.

Obciążenie śniegiem i oblodzeniem

PN-77/B-02011 Obciążenia w obliczeniach statycznych. Obciążenie wiatrem

PN-87/B-02013 Obciążenia budowli. Obciążenia zmienne środowiskowe.

PN-88/B-02014 Obciążenia budowli. Obciążenie gruntem.

PN-86/B-02015 Obciążenia budowli. Obciążenia zmienne środowiskowe.

Obliczenia statyczne i projektowanie

PN-83/B-02482 Fundamenty budowlane. Nośność pali i fundamentów palowych.

PN-80/B-03040 Fundamenty i konstrukcje wsporcze pod maszyny.

Obliczenia i projektowanie.

PN-85/B-02170 Ocena szkodliwości drgań przekazywanych przez podłoże na budynki wytyczne I.T.B. nr 233. Wytyczne wykonywania technicznych badań podłoża gruntowego oraz sporządzania dokumentacji i opinii geotechnicznych.

WTWO – H1 Roboty ziemne. CUGW 1966 r.

WTWO-H2 Warunki techniczne wykonywania i odbioru umocnień; CUGW 1966 r.

Włókniny w konstrukcjach drenaży i umocnień budowli ziemnych. Wytyczne projektowania i wykonywania; COBR Bud. In.. „Hydrobudowa”, 1986 r.

Konstrukcje stalowe

PN-90/B-03200 Konstrukcje stalowe. Obliczenia statyczne i projektowanie.

PN-90/B-03201 Konstrukcje stalowe. Kominy. Obliczenia i projektowanie.

PN-B-03215 Konstrukcje stalowe – Połączenia z fundamentami – Projektowanie i wykonanie

PN-B-06200 Konstrukcje stalowe budowlane. Warunki wykonania i odbioru. Wymagania podstawowe.

PN-92/H-01107 Stal. Rodzaje dokumentów kontrolnych

PN-85/H-83152 Staliwo węglowe konstrukcyjne. Gatunki

PN-83/H-84017 Stal niskostopowa konstrukcyjna trudno rdzewiejąca. Gatunki

PN-86/H-84018 Stal niskostopowa o podwyższonej wytrzymałości. Gatunki

PN-88/H-84020 Stal niestopowa konstrukcyjna ogólnego przeznaczenia. Gatunki

PN-89/H-84023/07 Stal określonego zastosowania. Stal na rury. Gatunki

PN-EN 10025 Wyroby walcowane na gorąco z niestopowych stali konstrukcyjnych, Warunki techniczne dostawy

PN-75/M-69014 Spawanie łukowe elektrodami otulonymi stali węglowych i niskostopowych. Przygotowanie brzegów do spawania

PN-73/M-69015 Spawanie łukiem krytym stali węglowych i niskostopowych.

Wymagania i badania przy odbiorze

PN-N-01270.01:1970 Wytyczne znakowania rurociągów. Postanowienia ogólne

PN-N-01270.03:1970 Wytyczne znakowania rurociągów. Kod barw rozpoznawczych dla przesyłanych czynników

WTW i O Roboty budowlano-montażowe. Tom II. Instalacje sanitarne i przemysłowe.

Pozostałe normy i przepisy branżowe – budownictwo

INSTRUKCJA NR 305 Instytutu Techniki Budowlanej. Zabezpieczenie przed korozją stalowych konstrukcji budowlanych

PN-B-03002 Konstrukcje murowe niezbrojone. Projektowanie i obliczanie

PN-B-03340 Konstrukcje murowe zbrojone. Projektowanie i obliczanie

PN-B-03150 Konstrukcje drewniane. Obliczenia statyczne i projektowanie.

PN-84/B-03230 Lekkie ściany osłonowe i przykrycia dachowe z płyt warstwowych.

Obliczenia statyczne i projektowanie.

PN-82/B-03300 Konstrukcje zespolone stalowo-betonowe. Obliczenia statyczne i projektowanie. Belki zespolone.

PN-82/B-03301 Konstrukcje zespolone stalowo-betonowe. Obliczenia statyczne i projektowanie. Belki zespolone smukłe.

PN-82/B-03302 Konstrukcje zespolone stalowo-betonowe. Obliczenia statyczne i projektowanie. Słupy zespolone.

PN-85/B-10702 Zbiorniki. Wymagania i badania przy odbiorze.

Cześć elektryczna

PN-E-01002:1997 Słownik terminologiczny elektryki - Kable i przewody

PN-87/E-01006 Maszyny elektryczne - Elementy automatyki - Terminologia

PN-89/E-01102 Oznaczenia wielkości i jednostek miar używanych w elektryce

Urządzenia energetyczne i elektronika

PN-76/E-02032 Oświetlenie dróg publicznych

PN-84/E-02033 Oświetlenie wnętrz światłem elektrycznym

PN-84/E-02035 Urządzenia elektroenergetyczne - Oświetlenie elektryczne obiektów energetycznych

PN-75/E-02109 Silniki elektryczne małej mocy - Znamionowe moce i prędkości obrotowe

PN-78/E-02560 Osprzęt urządzeń piorunochronnych

PN-91/E-04160.00 Przewody elektryczne - Metody badań - Postanowienia ogólne

PN-92/E-04160.72 Przewody elektryczne - Metody badań - Próby napięciowe
PN-83/E-04160.73 Przewody elektryczne - Metody badań - Pomiary oporności izolacji
PN-88/E-04222 Liczniki indukcyjne energii elektrycznej - Badania odbiorcze
PN-E-04700:1998 Urządzenia i układy elektryczne w obiektach

Wytyczne przeprowadzania po montażowych badań odbiorczych

PN-86/E-05003.01 Ochrona odgromowa obiektów budowlanych - Wymagania ogólne
PN-89/E-05003.03 Ochrona odgromowa obiektów budowlanych - Ochrona obostrzona
PN-92/E-05003.04 Ochrona odgromowa obiektów budowlanych - Ochrona specjalna
PN-91/E-05010 Zakresy napięciowe instalacji elektrycznych w obiektach budowlanych
PN-E-05033:1994 Wytyczne do instalacji elektrycznych - Dobór i montaż wyposażenia elektrycznego
PN-E-05111:1999 Normalizacja wymiarów zacisków aparatury rozdzielczej i sterowniczej wysokiego napięcia
PN-E-05163:2002 Rozdzielnice i sterownice niskonapięciowe osłonięte – Wytyczne badania w warunkach wyładowania łukowego, powstałego w wyniku zwarcia **wewnętrznego**
PN-92/E-05202 Ochrona przed elektrycznością statyczną - Bezpieczeństwo pożarowe i/lub wybuchowe - Wymagania ogólne
PN-E-05302:1999 Elektryczne przewoźne zespoły napędowe – Bezpieczeństwo użytkowania - Wymagania i badania
PN-90/E-06103 Odgromniki zaworowe prądu stałego
PN-68/E-06109 Wyzwalacze pierwotne nadprądowe prądu przemiennego – Ogólne wymagania i badania

Niewymienienie w spisie jakiegokolwiek obowiązującej normy nie zwalnia Wykonawcy z ich stosowania.

